

**İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ CEP TELEFONU
KULLANIMLARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Derya Altay

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (6) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Derya
Soyadı : Altay
Bölümü : Temel Eğitim Anabilim Dalı/ Sınıf Eğitimi Bilim Dalı
İmza :
Teslim tarihi :29/08/2019

TEZİN

Türkçe Adı : İlkokul Öğrencilerinin Problemlı Cep Telefonu Kullanımlarının
Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi
İngilizce Adı : Investigation of the Use of Problemed Mobile Phone in the Primary
School Students from Different Variables

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Derya Altay

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Derya ALTAY tarafından hazırlanan “İlkokul öğrencilerinin problemlı cep telefonu kullanımlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir

Danışman: Doç. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAş

Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. M. Akif SÖZER

Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi şükran Calp

Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Erzincan Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 27/08/2019

Bu tezin Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Canım aileme...

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimde, tez danışmanlığımı üstlenip araştırmamın yürütülmesinde değerli görüş ve önerilerini paylaşarak desteğini esirgemeyen ve buralara gelmemi sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ' a teşekkür ve saygılarımı sunmayı bir borç bilirim.

Hayatımın her döneminde yanımda olan, desteklerini her zaman hissettiğim, ailem olmalarından gurur duyduğum canım annem Şahinde ALTAY, babam Cengiz ALTAY, kardeşlerim Sümeyra ALTAY ve Umut ALTAY' a sonsuz teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Son olarak tez çalışmam sırasında bana destek olan, değerli fikir ve görüşlerini benden esirgemeyen kardeş bildiğim arkadaşım Umut Can ATAŞ' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Derya ALTAY

**İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEMLİ CEP TELEFONU
KULLANIMLARININ FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Derya Altay
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos, 2019**

ÖZ

Araştırmanın amacı, ilkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanımının farklı değişkenleri açısından incelenmesidir. Araştırmada tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara iline bağlı bulunan ilkokullarda öğrenim görmekte olan öğrenciler, örneklemini ise Ankara ili, Çankaya ilçesine bağlı bulunan ilkokullardaki 3. ve 4. Sınıf toplam 392 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Yılmaz (2017) tarafından geliştirilen Problemleri Cep Telefonu Kullanım Ölçeği (PCPTÖ) kullanılmıştır. PTCKÖ iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel ve demografik bilgiler bulunurken ikinci bölümde ise problemleri cep telefonu kullanımına yönelik maddeler bulunmaktadır. Ölçeğin ikinci bölümünde 22 madde bulunmaktadır ve bu maddeler 5’li likert tipinde hazırlanmıştır. Kullanılan veri toplama aracının üç alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar Bağımlılık, Aşırı Kullanım, Kontrol Edememe ve İhmaldir. Araştırmada veri toplama aracından elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Bu doğrultuda verilerin normal dağılıp dağılmadığını test etmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin normal dağılmadığının saptanması üzerine öğrencilerin sınıf düzeyleri ve cinsiyetleri gibi değişkenleri ile problemleri cep telefonu kullanım durumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenebilmesi için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Diğer değişkenlerin etkilerinin belirlenmesi amacı ile de Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; cep telefonuna sahip olan öğrencilerden %97,2’sinin sahip oldukları cep telefonları ile internete bağlandığı, öğrencilerin %18,1’inin internet paketi olduğu, öğrencilerden %56,2’sunun ise 9-10 yaşlarında ilk cep telefonlarına sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca cinsiyet bağlamında yapılan analizler doğrultusunda anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla problemleri cep telefonu kullanım davranışı sergilediği görülmüştür. Araştırmada ilgi çekici sonuçlardan biri de veli eğitim düzeyinin artmasıyla öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanım davranış düzeyinin de artıyor olmasıdır.

Anahtar Kelimeler : İlkokul, Öğrenciler, Problemleri Cep Telefonu Kullanımı
Sayfa Adedi : xiii+74
Danışman : Doç. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ

**INVESTIGATION OF THE USE OF PROBLEMED MOBILE PHONE
IN THE FIRST SCHOOL STUDENTS FROM DIFFERENT
VARIABLES
(M. S. Thesis)**

**Derya Altay
GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES
August, 2019**

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the problematic cell phone usage of primary school students in terms of different variables. In the research, relational screening model, which is a type of screening model, was used. The population of the study consisted of 392 students in the primary and secondary schools in Ankara, Çankaya. Problematic Cell Phone Use Scale (PCPTÖ) developed by Yılmaz (2017) was used as data collection tool. The PTCCO consists of two parts. The first section contains personal and demographic information, while the second section contains articles for problematic mobile phone use. In the second part of the scale, there are 22 items and these items are prepared in 5-point Likert type. The data collection tool used has three sub-dimensions. These are Addiction, Overuse, Unable to Control and Neglect. SPSS packet program was used in the analysis of the data obtained from the data collection tool. In this respect, Kolmogorov-Smirnov test was used to test whether the data were distributed normally. Mann-Whitney U test was used to determine whether there is a significant difference between the variables such as class levels and gender of the students and the problematic mobile phone usage situations. Kruskal Wallis H-Test was used to determine the effects of other variables. As a result of the analysis; It was seen that 97.2% of the students with mobile phones were connected to the internet with their mobile phones, 18.1% of the students had internet package and 56.2% of the students had the first mobile phones between the ages of 9-10. In addition, although there was no significant difference in terms of gender analysis, it was observed that female students exhibited more problematic cell phone use behaviour than male students. One of the interesting results of the study is that students 'problematic cell phone usage behavior level increases with the increase of parents' education level.

Key Words : Primary School, Students, Problematic Cell Phone Use.
Number of Pages : xiii+74
Advisor : Doç. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
BÖLÜM I	
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. İnternet, Bilgisayar Kullanımı ve Akıllı Telefonlar	1
1.1.1.1. Olumlu Yönde İnternet ve Bilgisayar Kullanımı	1
1.1.1.2. Olumsuz Yönde İnternet ve Bilgisayar Kullanımı	5
1.1.1.3. Akıllı Telefonlar	8
1.1.2. Problemlı Cep Telefonu Kullanımı ve Eğitim İlişkisi	11
1.2. Amaç.....	13
1.2.1. Alt Amaçlar.....	13
1.3. Önem	14
1.4. Sayıtlar.....	15
1.5. Sınırlılıklar.....	15
1.6. Tanımlar	15

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE 17

2.1. Kuramsal Çerçeve..... 17

2.1.1. Cep Telefonlarının Gelişimi ve Akıllı Telefonlar 18

2.1.2. Akıllı Telefonların Problemli Kullanımı 19

2.1.3. Akıllı Telefon Bağımlılığı..... 20

2.1.4. Netlessfobi 21

2.1.5. Nomofobi..... 22

2.1.6. Gelişmelerin Dışında Kalma Korkusu (FoMo) 23

2.2. İlgili Araştırmalar 24

2.2.1 İlgili Yurtiçi Araştırmalar 24

2.2.2. İlgili Yurtdışı Araştırmalar 28

BÖLÜM III

YÖNTEM..... 31

3.1. Araştırmanın Modeli 31

3.2. Evren ve Örneklem 31

3.3. Veri Toplama Aracı 32

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu..... 32

3.3.2. Problemli Cep Telefonu Kullanımı Ölçeği (PCTKÖ)..... 33

3.4. Verilerin Toplanması..... 34

3.5. Normallik Testi 34

3.5. Verilerin Analizi..... 35

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM 37

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar 37

4.1.1. İlkokul Öğrencilerinin Cep Telefonuna Sahip Olma Durumları 37

4.1.2. İlkokul Öğrencilerinin İlk Kez Cep Telefonu Sahibi Olma Yaşlarına İlişkin Bulgular 38

4.1.3. İlkokul Öğrencilerinin Cep Telefonu Kullanım Sürelerine İlişkin Bulgular 38

4.1.4 Öğrencilerin Cep Telefonu Kullanım Türlerine İlişkin Bulgular 39

4.1.5. Öğrencilerin Cep Telefonlarında İnternet Kullanma Durumları 40

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar 42

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	42
4.3.1. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular	43
4.3.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	44
4.3.3. İlk Kez Cep Telefonu Sahip Olma Yaşı Değişkenine İlişkin Bulgular....	45
4.3.4. Velilerin Öğrenim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular	47
4.3.5. Velilerin Cep Telefonuna İlişkin Bilgi Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular	49
4.3.6. Kullanım Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular	50
BÖLÜM V	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	53
5.1. Sonuçlar	53
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	53
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	55
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	55
5.2. Öneriler	57
KAYNAKLAR.....	59
EKLER.....	69
Ek 1. Araştırma İzin Formu	70
Ek 2. Kişisel Bilgi Formu	71
Ek 3. Problemler Cep Telefonu Kullanım Ölçeği	72
Ek 4. Uygulama Yapılan Okullar Listesi.....	73
Ek 5. Ölçek İzin Belgesi.....	74

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Örnekleme	32
Tablo 2. PCTKÖ Güvenirlik Katsayısı	33
Tablo 3. PCTKÖ Uyum İndeksleri	33
Tablo 4. Normallik Testi Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk değerleri	35
Tablo 5. Öğrencilerin Cep Telefonuna Sahip Olma Durumları	37
Tablo 6. Öğrencilerin İlk Kez Cep Telefonuna Sahip Olma Yaşları	38
Tablo 7. Öğrencilerin Cep Telefonu Kullanım Süreleri	39
Tablo 8. Öğrencilerin Cep Telefonunu Kullanma Türleri	40
Tablo 9. Öğrencilerin Cep Telefonlarında İnternet Kullanma Durumu	41
Tablo 10. Öğrencilerin Cep Telefonlarında Kullandıkları İnternet Türleri.....	41
Tablo 11. Öğrencilerin PCTKÖ'den ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar	42
Tablo 12. Örneklemin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Betimlenmesi	43
Tablo 13. Öğrencilerin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlar ile Sınıf Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	43
Tablo 14. Örneklem Grubunun Cinsiyet Değişkeni Bağlamında Betimlenmesi.....	44
Tablo 15. Öğrencilerin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlar ile Cinsiyet Değişkeninin Karşılaştırılması.....	45
Tablo 16. Öğrencilerin İlk Kez Cep Telefonu Sahibi Olma Yaşlarının PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlara Etkisini Gösteren Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	46
Tablo 17. İlkokul Öğrencilerinin Veli Öğrenim Düzeyleri	47
Tablo 18. Öğrenci Velilerinin Öğrenim Düzeylerinin Öğrencilerin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlara Etkisini Gösteren Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	48
Tablo 19. Öğrenci Velilerinin Cep Telefonu Bilgi Düzeylerinin Öğrencilerin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlara Etkisini Gösteren Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	49
Tablo 20. Öğrencilerin PCTKÖ'den Aldıkları Puanların Kullanım Süresi Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılması için Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları ..	50

Tablo 21. Öğrencilerin PCTKÖ'den Aldıkları Puanların Günde4 Saatten Fazla ve Haftada Bir Saatten Az Kullanım Süresi ile İlişkisi	51
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

GSM	Global System for Mobile Communications
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
PCTKÖ	Problemlı Cep Telefonu Kullanım Ölçeği
s	Sayfa

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, alt problemler, araştırmanın önemine yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde teknolojik cihazlar oldukça hızlı ilerleme kaydederek gelişmekte ve değişime uğramaktadır. Teknolojinin gelişmesi insanlık yararına oldukça önemlidir ve insanların günlük yaşamlarındaki işlerini kolaylaştırmaktadır. İnsanlar teknolojik aletler sayesinde günlük ev ya da işyerlerinde yapacakları işlerin birçoğunu teknolojik aletler vasıtasıyla gerçekleştirmekte, böylelikle hem daha az yorulmakta hem de ailelerine, özel yaşamlarına, hobi ve aktivitelerine daha çok zaman ayırabilmektedirler (Hassan, 2017). Teknolojik ilerleme elbette ki her alanda kendini göstermiştir. Ancak bu ilerlemenin bir boyutu vardır ki sadece ekonomik, ulaşımsal, ya da haberleşme gibi alanlarda değil, insanlık tarihi boyunca görülmemiş bir kültür aktarımı ve kültür paylaşımını mümkün kılmıştır. Bu gelişmeler internet sistemlerinin yaygınlaşması, bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi ve ucuzlaması, cep telefonlarının önce yaygınlaşarak neredeyse tüm insanlarda bulunur hale gelmesi ve sonra da internete bağlanır hale gelmesidir (Dirik, 2016). Teknolojinin gelişmesi bireyleri olumlu etkilediği gibi olumsuz da etkilemektedir. Olumsuz etkilenen bireylerde teknolojik aletlere bağımlılık gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır.

1.1.1. İnternet, Bilgisayar Kullanımı ve Akıllı Telefonlar

İnternet kullanımının insanlar arasında yaygınlaşması, en kolay görünen iş yerlerinde bile internetin bir zorunluluk haline gelmesi ve aranır olması gibi gelişmeler internetin daha

fazla yayılmasını sağlamıştır. Bireyler internet üzerinden gündelik işlerini kolayca halledebilmekte, alışveriş yapabilmekte, en önemlisi de eğitim öğretim bağlamında ele alındığında internet en önemli kaynak haline gelmektedir. Şöyle ki; öğrencilerin çoğu günümüzde araştırma, proje gibi çalışmalarda kütüphaneye giderek değil, evde, ya da internete bağlanabileceği herhangi bir ortamda çalışmalarını sürdürmektedirler. İnternet öğrencilere sadece günümüzdeki kaynakları değil, günümüzde yüklenen daha eski kaynakları da sunmaktadır. Öğrenciler bu sayede çalışmalarını hem daha kapsamlı hem de daha güvenilir bir hale getirebilmektedirler (Gökçearslan ve Günbatar, 2012).

İnternet özgür bir dünyadır ve bireyler internete bağlandıkları andan itibaren kısıtlama olmaksızın istedikleri yönde önlerine çıkan her şeyi görebilmekte, dinleyebilmekte ve konu ile alakalı olumlu ya da olumsuz fikirlere sahip olabilmektedir. Günümüzde internetteki olumsuzlukların bireylere verdikleri zararın azaltılması amacıyla internete bağlanmanın kısıtlanması, güvenli hale getirilmesi ya da sansürlenmesi vb. uygulamalar bulunmaktadır ancak internete bağlanan bireyler tüm bunları geride bırakarak yine de kendi istekleri doğrultusunda olumsuz sitelere yönelebilmektedirler. İnternete bağlanmak artık günümüzde internet kullanımı olarak adlandırılmaktadır. Buradan hareketle internetin de iki çeşit kullanımı olduğu ve bu kullanım türlerinin de bireylerin yaşamlarını olumlu ya da olumsuz yönde etkilediği söylenebilmektedir. İnternet kullanım türleri irdelenecek olursa; olumlu yönde internet kullanımı ve olumsuz yönde internet kullanımı gibi durumların karşımıza çıktığı görülmektedir (Morahan ve Schumacher, 2003).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet sadece kişisel bilgisayarlardan bağlanılabilen bir ağ, konu hakkında üst düzey bilgi sahibi olan bireylerin kullandığı bir araç olmaktan çıkmış ve neredeyse her insanın rahatlıkla kullanabildiği ve rahatlıkla bağlanabildiği, her türlü konuya ilişkin bilgiler sunabilen bir ortam haline gelmiştir. En son gelişmeler ile birlikte her birimizde bulunan cep telefonları da artık “Akıllı telefon (Smart phone)” olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Peki,cep telefonlarını “akıllı” yapan şey nedir?

Cep telefonları artık her bireyde bulunmakta ve cep telefonu sahibi olma yaşı ilkökul düzeylerine kadar inmektedir. Cep telefonlarını akıllı yapan şey kullanım alanının genişlemesi ve kapasitelerinin artmasıdır. Öyle ki cep telefonları internet ağlarının yaygınlaşması ile birlikte internete de bağlanabilir hale gelmiş ve bu durum beraberinde cep telefonlarına entegre edilen birçok özelliğin geliştirilmesine zemin hazırlamıştır. Cep telefonları ağlara bağlanabilir hale gelince haliyle normal telefonlardan farklılıkları ortaya

çıkmiş ve farklı uygulamaları çalıştırabilmesi için işletim sistemlerine ihtiyaç duymuşlardır. İhtiyaç duyulan işletim sistemlerinin de (En çok android ve IOS) eklenmesi ile cep telefonları artık birer “akıllı telefon” olmuşlardır (Tekin, 2012)

Her birimizin sahip olduğu cep telefonları ile artık insanlar günlerinin büyük bir bölümünü cep telefonlarına indirdikleri uygulamalar ile geçirmektedirler. Bu uygulamalar kimi zaman insanların işlerini kolaylaştırabilmek için oluşturulmuş olsalar dahi bazı uygulamalar da insanların oyun oynaması, sosyalleşmesi, videolar izlemesi, yani genel olarak eğlenceli vakit geçirebilmesi için tasarlanmıştır. İnsanlar cep telefonları ile günlük yaşamlarında örneğin fatura ödemek gibi uzun sürecek ve vakit kaybı olarak adlandırılacak işleri kolayca yapabilmektedir. Herhangi bir bilgisayara ihtiyaç duyulan bir iş, akıllı telefonlar ile de yapılabilmekte ve bu gelişme insanların hayatlarında büyük değişiklikler yaratmaktadır. Bilgisayarların ve akıllı telefonların kabiliyetleri, hafızaları günden güne artmakta ve firmalar daha iyilerini üretebilmek için kıyasıya rekabet etmektedirler (Eğitim Dili, 2018).

1.1.1.1. Olumlu Yönde İnternet ve Bilgisayar Kullanımı

Olumlu yönde internet kullanımı kavramı; bireylerin internet kullanırken ilgilendikleri hobileriyle ilgili araştırmalar yapması, birtakım işlerini internet aracılığıyla gerçekleştirmesi, öğrencilerin internet aracılığıyla araştırmalar yapması ve yeni şeyler keşfetmesi, yani internetin bireyin olumlu amaçlarına hizmet etmesi gibi durumlarda kullanılmaktadır. İnterneti olumlu yönde kullanan bireyler interneti sadece amaçlarına ulaşmak için kullanmakta ve interneti bir amaç olarak görmemektedirler. Bu yönde yaptıkları etkinliklerde interneti amaçlarına ulaşma noktasında oldukça iyi bir biçimde kullanmakta ve zaman yönetimine de dikkat etmektedirler.

Eğitim-öğretim bağlamında internetin olumlu yönde kullanılması incelenecek olursa öğrencilerin ödev ve projelerinde kaynak olarak ilk sırada interneti kullandıkları söylenebilmektedir. Öğrenciler internetten amaçlarına uygun bilgilendirici metinlere ulaşabilmekte, eski ve tarihi konulara ilişkin bilgi sahibi olabilmekte ve de en önemlisi sadece tek bir kaynağa bağlı kalmaktan kurtularak, oldukça fazla kaynaktan konuyu tarayıp karşılaştırmalar yapabilmektedirler (Usta, Bozdoğan ve Yıldırım, 2007).

Eğitim-öğretim bağlamında internet kullanımını sadece ödev ve proje ile sınırlandırmak elbette ki doğru bir yaklaşım değildir. Öğrenciler internet sayesinde kendilerine özgü öğrenme ortamları hazırlayarak bireysel öğrenme bağlamında daha zengin süreçler geliştirebilmektedirler. Hem de bu sayede öğrenciler öğrenme ortamının çevresini kendilerine göre daha fazla genişletebilmektedirler (Engin, Özen ve Bayoğlu, 2009).

Günümüzde eğitim-öğretim ve öğrenme-öğretme süreçleri açısından internet, bilgisayar ve teknolojinin önemi oldukça fazladır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte geleneksel sınıf ortamlarının yerini teknolojik aletler almış ve geleneksel araç-gereçler de yerini teknolojik araç- gereçlere bırakmıştır. İnternet de günümüzde gerek etkileşimli tahtalar aracılığıyla, gerekse bilgisayar, yansı cihazları gibi aletler ile sınıf ortamındaki yerini almıştır. Sınıf ortamında öğrencilerin rehberleri konumunda bulunan öğretmenler de internetin getirdiği yeniliklerden faydalanmakta ve öğrencilere gerek işitsel gerekse görsel olarak farklı materyalleri sunabilmektedirler. İnternetin bu konuda özellikle, öğrencilerin birbirlerinden farklı öğrenme süreçleri olduğu göz önünde bulundurulursa, katkısı göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür. İnternetin sınıf ortamında kullanılmaya başlanması ile birlikte öğrenciler günlük yaşamlarında göremedikleri, ancak televizyonlardan v.b cihazlardan görsel ya da işitsel olarak ulaşabildikleri durumlara, sınıf ortamında ve en önemlisi öğretmen gibi bir rehberin denetiminde ulaşabilmektedirler. Bu bağlamda incelenecek olursa internetin sınıf ortamında farklı araç-gereçler eşliğinde kullanılması ders fark etmeksizin daha kalıcı öğrenmeler sağlamak ve farklı öğrenme süreçleri yaşayan öğrencilere de ulaşabilmektedir. Yine bu bağlamda çevrimiçi uygulamalar ile sınıf ortamı da oluşturulabilmekte ve öğrenciler okul sonrasında da oluşturulan sanal ortam sayesinde rehber tarafından gönderilen çalışmaları inceleyebilmekte ve daha özgün öğrenmeler gerçekleştirebilmektedirler (Genç, 2010).

İnternetin öğrenci tarafından bireysel bir şekilde kullanılması; öğrencilerin kendilerini bir müfredat ve bir öğretmenin rehberliğinde, sınıftaki tüm öğrencilerle birlikte tek bir konuya yönlendirmek yerine, öğrencinin bilgiye ulaşabileceği hızda ve sınıf ortamındaki herhangi bir yavaşlamaya maruz kalmadan, kendi öğrenebileceği düzeyde öğrenmesine fırsat sunmaktadır. Bu sayede öğrencilerin kendilerini sınıf ortamında verilen bilgiyi almaya hazır boş bir kutu olarak görülmesinin de önüne geçilebilmektedir (Keser ve Akdeniz, 2001; Engin, Özen ve Bayoğlu, 2009).

İnternet denince günümüzde birçoğumuzun aklına sosyal medya uygulamaları gelmektedir. Genel anlamda sosyal medya uygulamalarının olumsuz yönlerinden bahsedilse de sosyal medya kullanımının eğitim- öğretim bağlamında olumlu yönleri de bulunmaktadır. Konu ile ilgili olarak yapılan araştırmalar incelendiğinde, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sosyal medya uygulamaları sayesinde kurulan gruplardan yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerinde bulunduğu, öğrencilerin sosyal medya üzerinden öğretimi sevdiği, sosyal medya üzerinden duyurulan ve aktarılan konulara ilgiyle yaklaştığı gibi olumlu sonuçlar ortaya çıkarılmıştır (Toğay, Akdur, Yetişken ve Bilici, 2013). Bu bağlamda öğrencilerin sosyal medya kullanım süresinin günden güne arttığını varsayarsak, sosyal medyanın eğitim ile etkileşimi bağlamında öğrencilerin sosyal medya kullanarak öğretim sürecini zenginleştirdikleri, öğretim süreçlerini farklı bilgi ve kaynaklara dayandırarak harmanladıkları, aynı zamanda öğrenme-öğretme sürecinin değerlendirmesine de büyük bir ortam sunduğu söylenebilmektedir (Öztürk ve Talas, 2015).

Kişisel bilgisayarların da internet ve sosyal medya gibi eğitim-öğretim bağlamında akademik başarı açısından olumlu yönde kullanıldığı varsayılırsa öğrencilerin bireysel başarılarında artış sağladığı, kendi hızlarına göre öğrenme ortamları tasarlayabildikleri, günümüz teknolojilerine yakın bir şekilde ve geleneksel öğretim yöntemleri ve geleneksel sınıf ortamlarından kurtularak farklı bakış açıları geliştirebildikleri yerler olarak görülebilmesi elbette ki mümkündür (Ayas, Yılmaz ve Tekin, 2001).Yine bu değerlendirmenin bir devamı olarak bilgisayar, internet, sosyal medya mecraları gibi alanların öğrencilerin farklı duyuşsal özelliklerine hitap ederek daha kalıcı öğrenmeler sağlayabileceği de söylenebilmektedir (Özmen ve Kolumuç, 2004).

1.1.1.2. Olumsuz Yönde İnternet ve Bilgisayar Kullanımı

Bireylerin internet kullanımları tıpkı yaşam standartları ve yaşam biçimleri gibi farklılaşmaktadır. Bu yönde olumsuz yönde internet kullanımı kavramı “*problemlı internet kullanımı*” olarak da tanımlanabilmektedir. Kimi bireyler interneti sadece yapılacak işleri için kolaylık sağlayabilen bir araç olarak görürken bazı bireyler de interneti bir araç olarak değil onu bir amaç olarak görmekte ve yaşamının her anına interneti sığdırarak tabiri caizse bir sanal ortam oluşturmaktadır. Bireylerin sanal ortamda çok fazla vakit

geçirmesinin zararları tüm dünyada ve ülkemizde yapılan araştırmalar sayesinde bilinen bir gerçektir (Gökçearslan ve Günbatır, 2012).

İnternetin olumsuz yönde kullanılması kavramı son 20 senedir dünya gündemini meşgul etmektedir. Bu yönde yapılan araştırmalar sadece eğitim-öğretim anlamında öğrencileri değil, aile içerisindeki bireyleri, çalışma hayatında işveren ve çalışan arasındaki ilişkiyi kısacası toplumun her alanından geniş bir kısmı etkilemektedir (Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007). Bu yönde bireyler tarafından yapılan davranışlar irdelenecek olursa şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır; İnterneti olumsuz yönde kullanan bireyler internet ortamında daha çok eğlence amaçlı vakit geçirmektedirler. Bu anlamda kullanılan “birey” tabiri interneti kullanabilen her insanı kapsamaktadır. Eğlence amaçlı vakit geçirmek elbette ki olumsuz bir davranış değildir. Ancak bu bireyler günlerinin büyük bir kısmını internet ortamında geçirdikleri için yaşamlarında “sanal” bir bölüm oluşturmaktadırlar. Bireylerin başka bir kısmı da sosyal medya platformlarında (Facebook, Instagram, Twitter v.b) vakitlerini geçirmektedirler. Buralarda yapılan paylaşımlar, bireylerin dikkatlerini çekmekte ve gerçek dünyadan uzaklaşarak “takipçi” çoğaltmak ve bilinirliklerini arttırmak adına yaşanan zamanda hangi davranış meşhur ve daha çok “takipçi” getiriyorsa bu davranışları sergileyerek video, resim, ses vb. materyallerin diğer insanlarla paylaşımı ile uğraşmaktadırlar. Bu yönden bakılacak olursa sosyal medyanın bireyler üzerinde toplumsal bir algı oluşturduğu ve bireylerde herhangi bir konu ile alakalı farklı düşüncelerin gelişmesi açısından bir tekelleşme yarattığı söylenebilir. Bu bağlamda bireyler herhangi bir konu ile alakalı farklı insanların aynı yöndeki görüşlerini görüp onlara katılma eğiliminde olabilirler. Bu yönden sosyal medyanın farklı alanlar ile ilgili bir propaganda mecrası olabileceğini de göz ardı etmemek gerekmektedir (Solmaz, Tekin, Herzem ve Demir, 2013).

İnterneti problemli bir şekilde kullanmakta olan bireylerde görülen bir başka davranış şekli ise dijital platformlarda geliştirilen ve oynanan oyunlara karşı aşırı miktarda bir ilginin olduğudur. Özellikle son 20 yıldır internet ortamında yayılan ve “online oyunlar” olarak tabir edilen oyunların bireyler üzerinde bıraktıkları etki çok büyüktür. Bireyler sanal olarak bağlandıkları oyunlarda farklı insanlarla iletişim kurmakta ve burada çok fazla vakit geçirmektedirler. Daha küçük yaşta insanlara yani çocuklara değinecek olursak bu mecralarda tanıştıkları insanlardan gördükleri davranışlar, çocukların ilgilerini çekebilme ve gündelik yaşamlarında da bu davranışları sergileme eğiliminde

olabilmektedirler. Tabii ki oyun mecrasını sadece “online oyunlar” ile kısıtlamak mümkün değildir. Bu alanda internet bağlantısı olmadan da çalışabilen pek çok oyun bulunmaktadır. Ancak en çok tercih edilen ve “bağımlılık” yapabilen oyunlar online olarak tabir edilen oyunlardır. Oyunların konusu ise oldukça çeşitlidir. Gündelik yaşamdan bir karakteri yönetildiği, çatışma alanındaki bir karakterin yönetildiği, ya da daha farklı karakterlerin yönetildiği oyunlar bulunmaktadır. Ancak bu oyunlar genel anlamda şiddet, silah ve suç içermektedir. Üstelik bu oyunları oynayan bireylerin azımsanamayacak bir çoğunluğu “çocuk” yaşta olan bireylerdir ve oyunların kendi iç dünyalarında ve bilinçaltılarında bıraktıkları etkinin çok da olumlu olduğu söylenememektedir. Yine de bireylerin bu oyunları oynaması her bireye aşırı miktarda zarar verir gibi bir cümle söylenemez. Burada önemli olan nokta zaman yönetimi ve kullanımıdır. Bireyler zamanlarının büyük bir çoğunluğunu bilgisayar başında bu oyunlara “bağımlı” şekilde geçiriyorlar ise burada bir sorun olduğu açıktır (Çakır, Ayas ve Horzum, 2011).

Bağımlılık kavramı herhangi bir nesneyi ya da davranışı gerçekleştirirken bireyin kendini kontrol edememesi ya da bireyin bu davranışı yapmayı ya da bu nesneyi bırakamaması anlamında kullanılmaktadır (Kim ve Kim, 2002). Bağımlılık kavramı internet ve bilgisayar kullanımı bağlamında incelendiğinde; Acier ve Kern tarafından 2011 yılında yapılan literatür taraması çalışması bize bir ışık tutabilmektedir. Bu çalışmada internet bağımlılığının farklı kategoriler altında incelendiği ortaya konmuş ve internet bağımlılığı, problemli internet kullanımı, siber bağımlılık, yüksek internet bağımlılığı, patolojik internet kullanımı, tetikleyici internet kullanımı ve sanal bağımlılık gibi alt kategoriler ortaya çıkarılmıştır (Acier ve Kern, 2011). Bu bağlamda aşırı derecede internet ve bilgisayar kullanımının ilerleyen boyutlarda bir bağımlılığa dönüştüğü su götürmez bir gerçektir.

İnternet ya da bilgisayarı bağımlı derecesinde kullanmakta olan bireyleri inceleyen araştırmalara bakıldığında, bu bireylerde sosyal çevreye *uyumsuzluk*, içinde yaşadığı topluma *yabancılaşma*, *toplumdan uzaklaşma*, iş, çalışma ve aile yaşantısında başarısızlıklar, giderek *yalnızlaşma*, sosyal ilişkilerin yetersizliği ve bu ilişkilerden istenilen doyuma ulaşamama, *sosyal kaygı* düzeyinde artış gibi bir takım olumsuz durumların ortaya çıktığı görülmüştür (Caplan, 2002; Martin ve Schumacher, 2003; Özcan ve Buzlu, 2007; Oktan, 2014). Bireylerin bu tip olumsuz durumlarla karşılaşması elbette ki eğitim-öğretim ortamına ve bireyin akademik başarısına da yansımaktadır. İnternet

bağımlılığı ile ilgili ülkemizde yapılan araştırmalar, bağımlılığın genel anlamda ortaöğretim kademesinde yaşandığını gösterse de artık internet ve akıllı telefon gibi ortamların kullanımı ilkokullara kadar da inmiş ve dikkat süreleri ortaöğretim kademesine göre nispeten daha az olan ilkokul öğrencilerinin bu durumdan daha fazla etkilenebileceğini öngörmek kaçınılmaz bir hale gelmiştir (Ceyhan, Ceyhan ve Gürçan, 2007; Gökçeşlan ve Günbatır, 2012; Oktan, 2014; Yılmaz, Şar ve Cihan, 2015).

1.1.1.3. Akıllı Telefonlar

Telefonlar 19. Yüzyılın sonlarında keşfedilmesiyle birlikte hayata, günümüzde kullandığımız anlamıyla ise 20. Yüzyılın sonlarında adapte olmaya başlamıştır. İlk mobil taşınabilir telefon Motorola firması tarafından üretilmiştir. Üretildiği yıllardan itibaren büyük bir talep gören cep telefonları daha sonra Avrupa Standardı olarak “gsm” (global system for mobile communications) kısaltması kullanılarak hayatımızın her alanında kendini göstermeye başlamıştır (Ünal, 2015).

Firmalar cep telefonu adı verilen cihazları üretme konusunda adeta bir yarışa girmişler ve cep telefonlarının gelişimini günden güne hızlandırmışlardır. 1993 yılına gelindiğinde “milenyum” olarak adlandırılan 2000 yılına girmeden önce IBM tarafından ilk akıllı telefon olarak nitelendirilebilecek olan “Simon” modeli üretilmiştir. Bu model hem bir çağrı cihazı hem faks makinesi olarak kullanılabilmekte, aynı zamanda dokunmatik ekranı, internete bağlanabilmesi gibi özellikleriyle de günümüz akıllı telefonlarının atası olarak kabul edilmektedir. Ancak çok fazla kullandığımız “Akıllı Telefon (Smart Phone) kavramını bizlere ve dünya literatürüne kazandıran firma, ürettiği GS88 modeliyle Ericsson’dur. 1997 yılında yaşanan bu gelişme ile dünyamız artık “akıllı telefonların” ve kullanıcılarının dünyası olması yolunda ilerlemeye başlamıştır.

Bilgisayar yazılım üreticisi Microsoft’un da 2002 yılında piyasaya girmesiyle birlikte akıllı telefonlar arasındaki rekabet kızışmaya başlamıştır. Üretilen “Pocket Pc” telefonu ve ardından Blackberry’nin ve 2007 yılında Apple firmasının ürettikleri cihazlar mobil iletişim ve mobil telefonların adeta çağ atlamasına neden olmuşlardır. Günümüzde ise Apple’ın işletim sistemi olan “IOS” ve diğer birçok akıllı telefonun sahip olduğu işletim sistemi olan “Android” in mücadelesi halen devam etmektedir. Telefon üreticileri işletim

sistemleri ve günden güne bir yenisi eklenen özellikleri üzerinden rekabetlerini devam ettirmektedirler (Bilim-Teknoloji, 2014).

Üretilen cihazlar bir telefon olması özelliklerinin yanında internete bağlanabilmeleri sayesinde mailleri kontrol edebilme, müzik ve video gibi oynatmaları yapabilme, fotoğraf ve video çekimi yapabilme, navigasyona sahip olduğu için bilmediğimiz herhangi bir yerde bize yardımcı olabilme, hızlı bir sisteme sahip olmaları gibi özellikleriyle aslında insanların hayatlarında bir dönüm noktası yaratmış ve insanoğlunu dijital dünya ve internet bağlamında farklı bir noktaya taşımıştır.

Akıllı telefonların kullanımı doğrultusunda bireylerde bazı farklılaşmalar oluşmaktadır. Bireylerdeki bu farklılaşmaları ele alan farklı çalışmalara da rastlanmaktadır. Bireylerin akıllı telefonlar sayesinde sosyal anlamda yalnızlaşma hissini azaldığı, bireylerin sanal ortamlardan tanışma, konuşma, yorumlarını ve düşüncelerini belirtme gibi bazı durumları daha rahat bir şekilde gösterebildiği görülmüştür. Aynı zamanda bireyler bilmedikleri yerlere gitmek ve tehlikeli durumlarla karşılaşmak bağlamında akıllı telefonlar sayesinde kendilerini güvende hissedebilmekte ve bu tip durumlarla karşılaştıklarında daha rahat davranabilmektedirler. Yine güven bağlamında akıllı telefon sahibi olma konusu ebeveynlerde çocuklarına yönelik sorumluluk duygusunu ve gündelik yaşamın problemlerini gidermede olumlu yönde bir katkı sağlamaktadır (Griffiths, Dancaster, Finn'den aktaran Tekin, Güneş ve Çolak, 2012).

Eğitim öğretim bağlamında akıllı telefonların kullanımı incelendiğinde olumlu gelişmelerin oldukça az olarak görüldüğü, akıllı telefon ve eğitim kavramlarının bir araya gelmesinin genel olarak daha çok olumsuz durumlar ortaya çıkarttığı anlaşılmaktadır. Bu durumun nedeni olarak cep telefonu kullanımının daha çok “problemlili” olarak gerçekleştirilmesi söylenebilir. Cep telefonlarını problemlili bir şekilde kullanan bireylerde bazı olumsuz durumlar görülmektedir. Bilgisayar ve oyun bağımlılığı gibi olumsuz durumlar bireylerin yaşantılarını da olumsuz yönde etkilemekte ve bu durumu yaşayan bireyler evlerinden çıkmak istememekte ve bu yönde bazen kötü sağlık durumları yaşayabilmektedir.

Cep telefonlarını problemlili diyebileceğimiz biçimde kullanan bireylerde fiziksel olarak obezite ve kas gelişim sorunları, ruhsal anlamda ise anksiyete, sosyal adaptasyon yetersizliği gibi sorunlar görülebilmektedir (Tarhan, 2013; Öner, 2015). Yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde bireylerin birçoğunda cep telefonlarından ayrılamama,

cep telefonlarının yokluğundan istemsiz bir şekilde rahatsızlık duyma şeklinde tanımlanabilen, cep telefonundan uzak kalma, yoksun olma fobisi olarak adlandırılan nomofobi (nomophobia) bulgularına rastlanmıştır. Nomofobi de uyuşturucu, sigara, alkol gibi maddelerin olduğu gibi cep telefonunun bağımlılığı olarak nitelendirilmektedir. Nomofobi; No, Mobile ve Phobia kelimelerinden türetilmiş bir sözcüktür ve bireylerin mobil cihazlara bağlanamadıklarında, uzak kaldıklarında, mobil cihazlara erişemediklerinde yaşadıkları ellerinde olmayan korku olarak genel bir şekilde tanımlanabilmektedir (Gezgin, Şahin ve Yıldırım, 2017; Tekin, 2012; Noyan, Darçın, Nurmedov, Yılmaz ve Dilbaz, 2015).

Eğitim öğretim bağlamında ise cep telefonlarını problemli denilebilecek şekilde kullanan bireyler için, akademik olarak problemli davranışlar gösterdikleri söylenebilmektedir. Problemli bir şekilde cep telefonu kullanan öğrencilerin akademik yaşantılarının olumsuz etkilendiğine dair günümüzde birçok araştırmaya ulaşılabilmektedir (Altinkurt, 2008, Türen, Erdem, Kalkın ve Deniz, 2016; Lepp, Barkley ve Karpinski, 2015; Sarier, 2016). Problemli şekilde cep telefonu kullanan öğrencilerin akademik ve sosyal yaşantılarında;

- Akademik erteleme,
- Dikkat dağınıklığı,
- Sosyal kaygı düzeyinde artış,
- Okula ve çevreye karşı yabancılaşma,
- Konsantrasyon eksikliği ve dikkat dağınıklığı,
- Hedef yöneliminde sapma ve motivasyon eksikliği,
- Düzensiz uyku saatleri ve kalitesiz uykular,

gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerde bu sorunların ortaya çıkması sebebiyle de bireylerin akademik başarı algısı düzeylerinde düşüş görülmekte, öğrenciler öğrenilmiş çaresizlik duygusu yaşamaktadırlar (Ay, 2013; Bal, 2013; Engin, Özen ve Bayoğlu, 2009; Ertem, 2006; Çetin, Pamuk ve Donmuş, 2015).

Öğrencilerde cep telefonu kullanımının yaygınlaşması dolayısıyla artık okullarda da normal bir öğrenme-öğretme süreci yaşanmamakta ve öğrenciler öğrenme-öğretme sürecine yeterince katılmama, dikkatini sürece verememe, ders esnasında cep telefonu ile ilgilenme, cep telefonu yanında olmadığı anlarda bile zihnini cep telefonu ile meşgul etme gibi

problem davranışlar sergilemektedirler (Çetin, Pamuk ve Donmuş, 2015; Gümüş ve Örgev, 2015).

Öğrencilerin akıllı telefonları yanlarında olsun ya da olmasın, zihinlerinin akıllı telefonlarında ya da sadece akıllı telefonlarıyla oynayabilecekleri oyunlarda veya uygulamalarda olmasına akıllı telefon bağımlılığı adı verilmektedir (Şata, Çelik, Ertürk ve Taş, 2016). Akıllı telefonların internete bağlanabiliyor olmaları ve sistemlerinin bir bilgisayar gibi çalışabiliyor olmaları sayesinde akıllı telefon kullanımının da internet kullanımı gibi bağımlılığa yol açabileceği görüşü bazı araştırmalar tarafından kanıtlanmıştır (Kim, Lee, Lee, Nam ve Chung, 2014). Bireyler akıllı telefonlarına yükledikleri sosyal medya uygulamaları ya da oyunlar gibi uygulamalar ile çok fazla vakit geçirmekte ve bazen tüm günlerini buna ayırmaktadır. Bu durumda da tıpkı bir madde bağımlılığı gibi bazı belirtiler oluşmakta ve bu belirtiler kimi zaman fiziksel kimi zaman da davranışsal olarak bireyin hayatında olumsuz etkilere yol açabilmektedir (Comings, 1995; Akt; Şata, Çelik, Ertürk ve Taş, 2016).

1.1.2. Problemli Cep Telefonu Kullanımı ve Eğitim İlişkisi

Günümüzde elbette ki cep telefonları ve akıllı telefonları yasaklamak, kullanımını engellemek gibi uygulamaları yapmak oldukça güç olmakla beraber işe yaramayan sonuçlar doğurabilmektedir. Çünkü öğrenciler sınıf ortamından uzaklaştıklarında akıllı telefonlarına bir şekilde ulaşabilmekte ve yine akıllı telefonlarında bulunan uygulamalarıyla vakit geçirebilmektedirler. Akıllı telefonların kullanımının eğitim bağlamında incelenmesi genel olarak olumsuz yönde algılanmaktadır. Bu doğru bir tespit olmasına rağmen akıllı telefonların eğitimde kullanılmasının olumlu örnekleri de yok değildir. Özellikle akıllı telefonlar ile ulaşma imkanımızın daha da artmış olduğu sosyal medya uygulamaları üzerinden alternatif bir öğrenme-öğretme ortamı tasarlama fikri yaygın hale gelmeye başlamış ve bu durumun hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından kullanışlı bir hal yarattığı söylenebilmektedir. Öğrenciler geleneksel sınıf ortamı dışında öğrenme-öğretme süreçlerine katılabilmekte, ayrıca uygulama üzerinden farklı yöntemler de kullanılabilmektedir. Bu durum öğrencilerin sosyalleşmesine de katkı sağladığı gibi yine öğrencilerin bireysel olarak çalışmalarına da katkı sağlamaktadır.

Akıllı telefonların eğitim alanında da kullanılabilirliğiyle elbette ki öğrenciler sosyalleşebilir ancak bu sosyalleşme sanal bir sosyalleşme olabilmemesine geçmemektedir. Özellikle ergenlik döneminde bulunan öğrencilerde oldukça önemli bir ihtiyaç olan sosyalleşme kavramı akıllı telefonların sağladığı uygulamalar seviyesine indirildiğinde kötü sonuçlar doğurabilmektedir. Daha önce de bahsedildiği gibi bu uygulamalar çevresinde sosyalleşmeye çalışan bireylerde içe kapanıklık, çevreye ve okula yabancılaşma, sosyal hayata uyum sağlayamama gibi olumsuz durumlar görülebilmektedir (Karaca, 2011; Günüş, 2009). Yaşanan olumsuz durumlar bunlarla da kalmamaktadır. Yine özellikle öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin akıllı telefon bulundurması ve kullanması, süreç esnasında dikkat dağınıklığı, sürecin rehberi olan öğretmenin dersi ve sınıfı olumlu bir şekilde yönetememesi gibi durumlara yol açabilmektedir.

Akıllı telefonlarını problemlili kullanan öğrenciler okul içinde de telefonlarıyla ses ve görüntü kaydı, paylaşımı gibi davranışlar sergileyerek buradan da olumsuz bir durumla karşılaşmaktadırlar. Bu durumun sebebi olarak öğrencilerin yaptıkları paylaşımlar sonrasında okul yönetimi ve öğretmenler öğrencilerin telefonlarını almakta, telefon kullanımına yasak getirmeye çalışmakta ve bu durumun da öğrencileri yasak olan şeyi daha çok yapmaya sevk ettiğı söylenebilir. Öğrencilerin problemlili cep telefonu kullanımı sorunlarından biri de siber ahlaklık olarak tabir edilen durumdur. Öğrenciler cep telefonları ile gereksiz şekilde fazla vakit harcayabilmekte ve vakitlerinin büyük bir bölümünü herhangi bir amacı olmayan uygulamalarda harcayabilmektedirler. Bu durum bir akıllı telefon ile ve internet aracılığıyla yapıldığında siber ahlaklık olarak tanımlanmaktadır ve siber ahlaklık durumu tek başına yaşanmamakta, bu olumsuz durumlar daha sonrasında siber zorbalık kavramıyla da etkileşim içerisine girmektedir (Blanchard ve Henle, 2008; Erden, 2017). Siber zorbalık kavramı da bireylerin internet ve akıllı telefonlar üzerinden sanal ortamda birbirlerine karşı hakaretler savurması, küfretmesi, kötü sözler kullanması ve bunun sonucunda özellikle küçük yaştağı bireylerin ruh halinin olumsuz etkilenmesi gibi sonuçlar ortaya çıkmasını ifade etmektedir. Ayrıca siber zorbalık “bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bir birey ya da grup tarafından diğerlerine zarar vermek için tasarlanan kasıtlı, tekrarlanan ve düşmanca davranış içeren zorbalık türü” olarak tanımlanabilmektedir (Belsey’den aktaran Baker ve Kavşut, 2007).

Hedef kitlemiz olan öğrencilerin akıllı telefonlar karşısında savunmasız olduğı varsayılırsa onları akıllı telefon ve teknolojinin olumsuz durumlarından korumak ve en önemlisi akıllı

telefonlardan ve teknolojiden faydalanabilmeleri için eğitmek bizim öncelikli amaçlarımızdan olmalıdır. Bu kapsamda öğrencilere 5. ve 6. Sınıflarda “Medya Okuryazarlığı” dersi zorunlu olarak ve 7. ve 8. Sınıflarda “Bilgi Teknolojileri ve Yazılım” dersi ise seçmeli olarak verilmektedir. Ancak öğrencilerimizin çok daha önce akıllı telefonlarla iç içe geldiği varsayılırsa bu dersleri alacakları zamana gelene kadar akıllı telefonların birçok zararına uğrayabilecekleri göz ardı edilmemelidir.

Akıllı telefonların ve farklı uygulamaların kullanımının ilkökul çağındaki öğrencilere kadar düşmesi sebebiyle farklı problemler yaşanmaya başlanmış ve MEB 17 Mart 2017 tarihinde “Okullarda Sosyal Medya Kullanımı” genelgesini yayınlamıştır. Bu genelge ile MEB sosyal medya gibi internet mecralarında öğrencilerin okulları ile ilgili görüntü, ses ve video paylaşımlarını yapmalarının yasak olduğunu ve yapan öğrenciler hakkında işlem yapılacağını duyurmuştur. Ayrıca Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde de bir güncelleme yapılarak bilişim araçları kullanımına ilişkin madde cep telefonlarını da içine almıştır (Yılmaz, 2017).

İlkokul ve okul öncesi kurumlarında ise yönetmelik gereği derslerde telefonu açık bırakmak yaptırım gerektiren davranışlar arasındadır. Bu sayılanlar haricinde herhangi bir önlem ya da program vb. uygulamalara henüz rastlanmamakla beraber yapılan bu araştırmayla birlikte ilkökul öğrencileri arasında problemli cep telefonu kullanımının ne düzeyde olduğunun tespit edilmesi, farklı değişkenler açısından incelenerek boyutlarının tespit edilmesi ve buradan hareketle ilkökullarda bu davranışa yönelik nasıl önlemler alınacağı, ne gibi hizmetler sunulacağı ve en önemlisi nasıl faaliyetlerle nasıl eğitimlerin verileceği noktalarına yardım edilmesi öngörülmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmanın problemi “İlkokul öğrencilerinin problemli cep telefonu kullanımı davranışı farklı değişkenlerin etkilerine göre farklılaşmakta mıdır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, ilkökul öğrencilerinin problemli cep telefonu kullanımlarını farklı değişkenler açısından incelenmesidir.

1.2.1. Alt Amaçlar

Bu araştırmanın alt amaçları şunlardır;

1. İlkokul öğrencilerinin cep telefonu kullanma durumları (sahip olma, kullanım amaçları ve süresi) nasıldır?
2. İlkokul öğrencilerinin problemlili cep telefonu kullanım düzeyleri nasıldır?
3. İlkokul öğrencilerinin problemlili cep telefonu kullanım düzeylerinde;
 - Sınıf,
 - Cinsiyetine,
 - Akıllı telefon kullanma süresi,
 - Velinin eğitim düzeyi,
 - Velinin cep telefonu kullanımı hakkındaki bilgi düzeyi, durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3. Önem

Yapılan araştırma doğrultusunda cep telefonu kullanımına ilişkin farklı kademelere ilişkin bilgiler bulunmasına karşın ilkokul kademesinde bulunmayan bilgilerin ilgili alan yazına kazandırılacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda cep telefonu sahip olma ve kullanma yaşının günden güne düşmesi ve problemlili davranışların artması bağlamında alan yazında ilkokul öğrencileri kapsamında detaylı bilgiler vererek farklı değişkenler açısından ebeveynlere, öğretmenlere birer ışık olacağı umulmaktadır.

Araştırmanın öğrenciler açısından kritik dönemlerden biri olan ilkokul kademesinde yapılıyor olması ve ilgili alan yazında ilkokul öğrencilerine yönelik yeteri kadar araştırma bulunmaması araştırmanın özgünlüğünü içermekle beraber bu kademedeki ilgili problem kapsamında öğrencilerin eğitimi ve soruna yönelik nasıl önlemler alınabileceği bağlamında fikir oluşturması öngörülmektedir. Yapılan araştırma doğrultusunda ilkokul öğrencilerinde problemlili cep telefonu kullanımı davranışının ne düzeyde olduğu, bu soruna hangi değişkenlerin ne kadar etki ettiği saptanmıştır. Bu kapsamda incelendiğinde yapılan araştırma doğrultusunda ilkokul düzeyindeki öğrenciler üzerinde problemlili cep telefonu kullanımı davranışının ne düzeyde olduğu görülecek ve bu davranış, davranışın olumsuz etkilerini giderme konusunda adımlar atılabilecektir.

İlkokul öğrencilerinde problemlili cep telefonu kullanımı davranışının azaltılması, bu seviyedeki öğrenciler açısından büyük önem arz etmekte ve temel eğitim bağlamında hem

öğrencilerin, hem velilerin hem de sınıf öğretmenlerinin daha sağlıklı eğitim-öğretim süreçleri tasarlamasına yardımcı olacaktır.

1.4. Sayıtlar

- Araştırma kapsamında kullanılmış olan ölçeğin örneklem grubunda olan ilkokul 3. ve 4. Sınıf öğrencileri tarafından samimi bir şekilde cevapladığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- Bu araştırmada konu, ilkokul öğrencilerinin problemli cep telefonu kullanımlarının farklı değişkenler açısından incelenmesiyle,
- Yapılan araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılı, Ankara ili Çankaya ilçesine bağlı bulunan ilkokullarda öğrenim görmekte olan 3. ve 4. Sınıf öğrencileriyle,
- Elde edilen bilgiler kullanılan ölçekteki sorularla,
- Çalışmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplarla sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Akıllı telefon: Standart bir cep telefonunun klasik özelliklerinin yanı sıra bilgisayar özelliklerini taşıyan cihazlar bütünüdür.

Akıllı telefon bağımlılığı (smartphone addiction): Akıllı telefon kullanım sıklığına, aşırı kullanımına ve telefondan uzak kalamamaya bağlı olarak ilerleyen fiziksel ve ruhsal sorunlara sebep olan bir bağımlılık türü (Bozkurt, Çetinkaya ve Minaz, 2017; Kuyucu, 2017).

Bağımlılık: “Bağımlılık, bir madde ya da davranışı kullanmayı bırakamama veya kontrol edememe şeklinde tanımlanabilmektedir.” (Egger ve Rauterberg’den aktaran Şata, Çelik, Ertürk ve Taş, 2016).

İlkokul Öğrencisi: İlkokul 3. ve 4. Sınıf öğrencileridir.

Netlessfobi: Bireylerin internetin olmadığı ortamlarda kalmak istememesi ve rahatsız olması durumudur. Bireyin internete erişiminin olmadığı durumlarda endişe duymasıdır (Öztürk, 2015).

Nomofobi: İngilizce nomophobia (NO MOBILE PHOBIA) kelimesinden doğan ve bireyin mobil cihazına erişemediğinde veya mobil cihaz üzerinde iletişim kuramadığında yaşadığı istemsiz korku olarak tanımlanmaktadır (Gezgin, Şahin ve Yıldırım, 2017).

Siber Aylaklık: Bireylerin meşgul olduğu işleri bırakarak vaktinin büyük bir bölümünü internet ve buna bağlı iletişim teknolojilerini kullanmasıdır (Kalaycı, 2010).

Siber Zorbalık: İnternet ve buna bağlı iletişim teknolojileri üzerinden bireylerin birbirine hakaret, tehdit gibi davranışlar yoluyla etrafına zarar vermesi durumudur (Baker ve Kavşut, 2017).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma ile ilgili kavramların genel olarak gelişimi ve anlamları üzerinde durulacaktır. Ayrıca araştırmaya etki eden kavramlar irdelenerek, araştırmanın ilgilerini ortaya çıkaracaktır. Bu bölümde araştırma ile ilgili olarak öncelikle cep telefonlarının gelişimi, problemli bir şekilde cep telefonu kullanımı bağlamında yapılan araştırmalar, problemli bir şekilde cep telefonu kullanan bireylerin karşılaştıkları güçlükler ile fiziksel ve davranışsal olarak yaşadıkları sorunlar ele alınacaktır.

Araştırmanın kavramsal olarak çerçevesi çizildikten sonra yapılan araştırma ile ilgili olarak yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış olan araştırmalara yer verilecektir. Bu konuda daha önce yapılmış olan araştırmalar farklı değişkenleri ile irdelenecek ve sonuçları yansıtılmaya çalışılacaktır. Ayrıca yine ilgili araştırmalar bölümünde daha önce konu ile ilgili olarak geliştirilen ölçek veya formlara ulaşılabilecek ve bu çalışmaların sonuçları da ilgili başlık altında verilmeye gayret edilecektir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın kavramsal çerçeve kısmı araştırmaya etki eden ve araştırmayı içine alan kavramları kapsamaktadır. Bu bağlamda öncelikle araştırmanın temelini oluşturan cep telefonu ve cep telefonlarının gelişerek günümüzde birer akıllı telefon olarak kullanılması bağlamında ulaşılan araştırmalara ve bilgilere yer verilecektir. Daha sonra ise akıllı telefonların ve aşırı kullanım sonucu yarattıkları bağımlılık kavramlarının etkileri ve bu alanda yapılan araştırmalar irdelenerek aktarılabilecektir.

2.1.1. Cep Telefonlarının Gelişimi ve Akıllı Telefonlar

Telefonlar iletişim ağının vazgeçilmez parçalarıdır ve yaklaşık olarak 19. yüzyıldan beri kullanılmaktadırlar. Telefonlar keşfedildiği yıllardan itibaren çok hızlı bir şekilde yaygınlaşarak önce tüm dünyaya daha sonra da yaşadıkları evrim ile birlikte neredeyse her bireye yayılmışlardır. Telefonların geçirdiği evrim ile birlikte bireylerin kullanabileceği kişisel bir mobil iletişim olmasıyla birlikte telefonlara “cep telefonu” adı verilmeye başlanmıştır.

Cep telefonlarının yaygınlaşmaya başlaması daha çok 1980’lerde kullanılmaya başlanan telsiz telefonların normal karşılanmaya başlandığı dönemlere dayanmaktadır. Çünkü telsiz telefonlar da cep telefonları gibi çalışmaktadırlar. Ancak şöyle bir fark vardır ki telsiz telefonlar kısa mesafede çalışabilirken, cep telefonları sesi dijital bir veriye çevirerek bunu dünya çapında iletebilmiştir. Bu sistem ise pazarlanırken adına “Global System for Mobile Communications” (GSM) adı verilmiştir (Koçak, 2012). Cep telefonları sunduğu imkânlar ile büyük bir kitle tarafından benimsenmiş ve yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak görülmüş, aynı zamanda yaygınlaşmaya başladığı yıllar olan 1990’lı yıllarda satışlarında büyük artışlar gözlenmiştir. Bu yıllarda farklı firmalar ürettikleri farklı özelliklerdeki cep telefonları ile birbirleri ile rekabet etmişler ve kıyasıya yarışmışlardır. Süreç içerisinde ilk cep telefonu üreten firma olarak Motorola gösterilirken, cep telefonlarının bitmeden şarj olamama, ısınma, boyut ve ağırlık gibi sorunlarını çözmeye başlayan ve cep telefonlarının bu sorunlarını çözerek yaygınlaşmasına zemin hazırlayan firma olarak da Nokia gösterilebilmektedir. Gsm den önceki cep telefonları birinci kuşak (1G, First Generation), olarak adlandırılmakta ve sadece ses verisini aktarabilmektedir. Ancak 1990’lı yılların ortalarından itibaren ve Gsm teknolojisiyle birlikte cep telefonlarının kuşağı da değişmiş ve ikinci kuşağa (2G, Second Generation) geçilmiştir. Bu kuşaktaki cep telefonları hem cep telefonlarının yaygınlaşmasını sağlamışlardır hem de hızlı bir şekilde sesleri dijital verilere dönüştürerek iletebilmişlerdir. Daha sonra geliştirilen 2.5G kuşak cep telefonları, daha çok veriyi aktarabilmekte ve bu verileri internete bağlanarak da ulaşabilmeyi sağlayabilmektedir. Bu kuşaktaki cep telefonları ile internete bağlanılarak hava durumu, trafik durumu, haberler, bazı internet kaynakları gibi kaynaklara ulaşılabilir. Daha sonra ortaya çıkan üçüncü kuşak (3G) cep telefonları ile bu durum daha karmaşık bir hal almış ve bulut sistemleri, sürekli olarak internete bağlı olabilme ve sistem tarafından yapılan güncelleştirmeleri otomatik olarak yükleyebilme gibi özellikleri de beraberinde

getirmişlerdir. Bu cep telefonları genel anlamda “Akıllı telefon” (Smart Phone) olarak adlandırılan ilk nesil akıllı telefonları da kapsamaktadır. Bu telefonlar ile birlikte uygulamalar ve sosyal medya, cep telefonları yordamıyla hayatımıza girmeye başlamıştır, yine bu cihazlar sayesinde görüntü ve ses paylaşımı büyük boyutlara ulaşabilmiştir (Gsm Association’dan aktaran Yıldız, 2006).

2.1.2. Akıllı Telefonların Problemli Kullanımı

Cep telefonlarının gelişmesi ve teknoloji ile uyumlu bir şekilde interneti de kullanabilmesiyle birlikte hayata, birçok işlevi yerine getirebilen, fotoğraf, video çekebilen, bunları farklı uygulamalara aktarabilen, insanların birbiri ile görüntülü bir şekilde görüşmesine olanak sağlayan cihazlar ortaya çıkmıştır. Bu cihazlara akıllı telefonlar adı verilmektedir. Cihazlardaki akıllı kelimesi onların tüm dünya ile internet aracılığıyla senkronize olabilmesi, uzaktan yönetilebilmesi, kendi kendine güncelleştirmeler yaparak bir nevi yapay zekâ kullanmasından kaynaklanmaktadır. Akıllı telefonların günden güne yaygınlaşması ve hayatın her alanında kullanılabilir hale gelmesi, akıllı telefonlara olan ilgiyi de arttırmakta ve günümüzde neredeyse hayatımızda olan her şeyin bir uygulamasının da olmasının önünü açmaktadır.

Uluslararası istatistik kurumu yaptığı bir araştırmada akıllı telefon sayısına ulaşmaya çalışmıştır. Bu veriler incelendiğinde 2011 yılında 494 milyon adet akıllı telefon satışı gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu rakam 2012 yılında 660 milyona ulaşırken, uluslar arası istatistik kurumu 2015 yılı tahminlerinde 1 milyarın üzerinde bir satış gerçekleşeceğini öngörmektedir (Şata vd., 2016). Günden güne artan akıllı telefon kullanımı beraberinde farklı problem davranışları ve ruh hallerini de beraberinde getirmektedir.

Akıllı telefonlar yapabildikleriyle ve kullanım kolaylıklarıyla hayatımızın değişmez bir parçası olmuş ama aynı zamanda yine sağladığı imkânlar nedeniyle de bazı bireylerin sorunlar yaşamasına yol açmaktadır (Shine ve Baek, 2013). Bu sorunlar genel anlamda davranışsal olsa da kimi zaman bazı araştırmalarda akıllı telefonları problemli bir biçimde kullanan bireylerde fiziksel sorunların da yaşandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Yaşanan fiziksel sorunların en başında bireylerin oldukça uzun zaman fazla hareket etmemesi ve bunun sonucunda obezite görülmektedir. Bireyler uzun süre hareket etmediklerinde ve

bununla beraber sağlıklı beslenmediklerinde aşırı kilo almakta ve bu da obezite rahatsızlığını beraberinde getirmektedir (Çınaz ve Arnrich, 2014). Akıllı telefon sahibi olan bireyler telefonlarına yükledikleri uygulamalar ile bazen saatlerce oturdukları yerden vakit geçirebilmektedirler. Taşınabilir şarj etme mekanizmaları ve cihazlarının da yaygınlaşması ile birlikte bazı bireyler bunu bir yaşam tarzı haline getirebilmekte ve bu da hareketsizlik sonucunda obeziteye sebep olabilmektedir (Mohaç, 2015). Bu durum özellikle ilköğretim çağındaki öğrenciler göz önüne alındığında oldukça riskli olabilmekte ve bu öğrencilerin hem fiziksel olarak sağlıklı bir şekilde büyümesine engel olabilmekte hem de dolaylı yollardan sosyal olarak onları olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Akıllı telefonların problemli kullanım durumlarında ortaya çıkardığı bazı diğer olumsuzluklar ise şöyle sıralanabilmektedir (Türen, Erdem ve Kalkın, 2017; Pearson ve Hussain, 2016; Kuyucu, 2017; Akıllı ve Gezgin, 2016, Park ve Chen, 2007);

- Akademik Anlamda Başarısızlık
- Dikkat Dağınıklığı
- Göz Bozuklukları
- Nomofobi
- Netlessfobi
- Sanal Aylaklık
- Siber Zorbalık
- Yalnızlaşma
- Çevreye Karşı Yabancılaşma
- Bağımlılık

Görüldüğü üzere akıllı telefonların problemli kullanıldığı durumlarda ortaya çıkan sonuçlar oldukça ağır sonuçlar olabilmektedir.

2.1.3. Akıllı Telefon Bağımlılığı

Akıllı telefon bağımlılığı kavramı, normal bağımlılıktan farklı olarak algılanabilse de aslında alkol, sigara, uyuşturucu gibi maddelere olan bağımlılıkla benzer noktaları bulunmaktadır. Bağımlılık kavramının günümüzde tanımını yapması zorlaşmaktadır, buna sebep olarak insanların farklı alışveriş tarzlarını benimsemesi, farklı yemek tarzlarını benimsemesi, farklı yaşam tarzları ortaya çıkması, farklı cihazlar ile birlikte teknoloji ile iç

içe olmamız gösterilebilmektedir (Kalkan ve Kaygusuz, 2013). Bağımlılık kavramı ele alındığında çoğunlukla insanların aklına madde vb. şeyler gelse de artık günümüzde bağımlılık iki temel noktada ayrılmaktadır. Bunlar; ilk olarak madde bağımlılığı ve ikinci olarak davranışsal bağımlılıklardır (Köknel, 1998; Everitt ve Robbins, 2013). Akıllı telefon bağımlılığı kavramı bir tür madde bağımlılığı değil, daha çok davranışsal bir bağımlılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Akıllı telefonlara bağımlı olmamızı sağlayan davranışların neler olduğunu sorguladığımızda genel olarak;

- Sosyal statü olarak görme,
- Sosyal medya uygulamaları,
- Film, video, şarkı gibi görsel ve sesli içeriklere ulaşma,
- Oyun, eğlence alanındaki uygulamalarda vakit geçirme

Gibi davranışların sergilendiği görülmektedir.

2.1.4. Netlessfobi

Akıllı telefonların ve taşınabilir çevrimiçi cihazların problemlili kullanımı durumunda ortaya çıkan yeni bir kavram vardır. Bu kavram netlessfobi (Being netless phobia) “internetsiz kalma korkusu” dur. Netlessfobi kavramının ortaya çıkmasında “akıllı” cihazları kullanan insanların sürekli internet vasıtasıyla çevrim içi olması bağlamında ortaya çıkan sorunlar etkili olmaktadır. Bireyler vakitlerinin büyük bir çoğunluğunu internet ortamında sosyal medya uygulamaları ve oyun uygulamalarında geçirdiklerinde, internete bağlı olmadıkları zaman bir tür endişe hissi yaşamaktadırlar. Netlessfobi kavramının temelinde internetin ve akıllı cihazların kullanımından öte, bireylerin interneti olmayan bir ortamda bulunmak istememeleri ve bulundukları zaman kendilerini kötü hissetmeleri yatmaktadır (Güney, 2017; Öztürk, 2015; Yıldırım ve Kışioğlu, 2018). Netlessfobi problemleri yaşayan bireylerde şu tip belirtiler ve sorunlar baş göstermektedir;

- İnternete bağlanabilen cihazları sürekli, uyurken bile yanında, yakınında bulundurması,
- Günlük işlerini internet aracılığıyla yapması (fatura ödemeleri, yemek siparişi vb.),
- İnterneti olmayan ortamlara gitmek istememesi,
- Günde en az 8 saat süre ile internette online (çevrimiçi) olması,
- Gün içerisinde birden fazla internete bağlanabilen cihaz ile aynı anda ilgilenmesi,
- Sosyal medya uygulamalarında bir günde 20’den fazla bildirimde bulunması,

- Sosyal medya uygulamalarından gelen bildirim sesleri ve işaretlerinden büyük bir haz alması

Gibi belirtiler sonucunda bireyler netlessfobik bireyler olabilmektedirler (Güney, 2017; Öztürk, 2015; Kişioğlu, 2018).

2.1.5. Nomofobi

Cep telefonsuz kalma korkusu (No Mobile Phobia) olarak tanımlanabilecek olan nomofobi kavramı, sanal ortamlarda kullanabilen ve haberleşme sunan, tablet, taşınabilir bilgisayar, cep telefonu gibi mobil cihazların yoksunluğundan endişe duyma ve korkma durumudur (King, Valença, Silva, Baczynski, Carvalho ve Nardi, 2013; Erdem, Türen ve Kalkın, 2017; Kişioğlu, 2018). Bireyler günümüzde mobil cihazlar ile o kadar etkileşime girmektedir ki artık mobil cihazları olmadığında ya da uzakta kaldığında bireyler endişe duymaktadırlar.

Nomofobi kavramı ilk kez 2008 yılında ortaya atılmıştır. İnternet ve çevrimiçi olma döneminin yaygınlaşmasından daha önce olan bu dönemde bireyler cep telefonlarının kısa mesaj gönderim özelliği ve çağrı özelliklerinden faydalanmaktadırlar. 2008 yılında İngiltere’ de posta idaresi tarafından yapılan araştırmada ortaya çıkan sonuçlara göre 2100 akıllı telefon kullanıcısından yarısından çoğu nomofobik olarak belirtilmiştir. Araştırmanın detayları incelenecek olursa bireylerin akıllı telefonlarının çalınma, kontörü bitme, kaybolma gibi durumlarında kullanamayacaklarından dolayı endişe duydukları görülmüştür. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre erkek kullanıcıların %58’i, kadın kullanıcıların %48’i nomofobi belirtileri taşımaktadır. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre erkek kullanıcılar nomofobi konusunda kadın kullanıcılardan daha fazla risk taşımaktadırlar (Erdem, Türen ve Kalkın, 2017).

Nomofobi bazı kaynaklarda çağımızın rahatsızlığı olarak aktarılmakta ve üzerinde oldukça fazla durularak araştırmalar bu yönde yoğunlaştırılmaktadır (Yıldırım, Sumuer, Adnan ve Yıldırım, 2016). Nomofobi belirtileri yapılan araştırmalar doğrultusunda şu şekilde sıralanabilmektedir (Erdem, Türen, Kalkın, Deniz, Bragazzi ve Del Puente’den aktaran Yıldırım ve Kişioğlu, 2018);

- Akıllı telefonunu sürekli yanında bulundurma isteği ve akıllı telefonların kullanımına izin verilmeyen ortamlara gitmeme, gitmek istememe,

- Akıllı telefonların şarj cihazlarını sürekli olarak yanında bulundurma,
- Akıllı telefonun sürekli kontrol edilmesi, mesaj veya bildirimlerin sürekli olarak kontrolünün sağlanması,
- Akıllı telefonların çok fazla kullanılması hatta bazı durumlarda birden fazla akıllı telefonun aynı anda kullanılmak istenmesi,
- Akıllı telefonların kullanımı bağlamında çok daha fazla para harcanması,
- Yüz yüze iletişim yerine endişe ve stresli durumu giderdiği gerekçesiyle akıllı telefon üzerinden iletişime geçilmek istenmesi,

Gibi durumlarda bireyler nomofobik bireyler olma yolunda ilerlemektedirler.

2.1.6. Gelişmelerin Dışında Kalma Korkusu (FoMo)

Akıllı telefonların problemlili kullanımı durumunda görülebilen bir başka davranışsal problem de “*acaba bir şey mi kaçırdım?*”, “*sosyal medya hesabımı kontrol etmedim acaba bir şey oldu mu?*” diye bireylerin kendilerine sorular sorması, korkma, endişe duyma olarak tanımlanabilen gelişmelerin dışında kalma korkusudur (Yıldırım ve Kışioğlu, 2018). Bireylerin sosyal medya uygulamalarında sürekli olarak durumlarını güncelleme davranışı ve sürekli olarak durum güncellemesi yapma isteği Fear of Missing Out (FoMO) olarak alan yazına yeni bir rahatsızlık eklemiştir. Bu tür endişeler taşıyan bireyler akıllı telefonlarına yükledikleri sosyal medya uygulamalarından sürekli olarak durum güncellemeleri yapmakta ve durumunu sürekli güncelleyerek güncel tutmaktadır, bu durum da bunu yapan bireylerin sosyal medya uygulamalarında oldukça fazla zaman geçirmesine neden olmaktadır (Gökler, Aydın, Ünal ve Metintaş, 2016).

Yapılan araştırmalar doğrultusunda gelişmelerin dışında kalma korkusu, gelişmeleri kaçırma korkusu yaşayan bireylerin çoğunun aile ve sosyal ortamlarda yeterince sevgi görmediği, istediği ilgi ve alakayı sosyal mecralarda arayarak, durum güncellemeleri v.b. yöntemler ile bu duygu eksikliğini tamamlamayı amaçladığı görülmektedir. Aynı zamanda gelişmeleri kaçırma korkusu, ders esnasında da sosyal medya uygulamalarında gezinen bireylerde daha fazla olduğu ortaya konmuştur (Yıldırım ve Kışioğlu, 2018; Dossey, 2014).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1 İlgili Yurtiçi Araştırmalar

Ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde genel anlamda araştırmaların ortaokul, lise ve yüksek öğretim düzeyinde yapıldığı görülmektedir. Araştırmalarda yine en genel anlamıyla cep telefonu kullanımların farklı değişkenler açısından incelendiği söylenebilmektedir.

Baysal, Şahenk ve Hazneci (2010), tarafından 365 5. sınıf öğrencisi üzerinden yapılan bir araştırmada da yüksek gelirli öğrencilerin düşük gelirli öğrencilere kıyasla cep telefonunu daha faydalı buldukları, akademik başarısı yüksek olan çocukların akademik başarısı düşük olan çocuklara kıyasla cep telefonu kullanım kurallarını daha iyi gördükleri sonuçlarına ulaşmıştır. Ayrıca, cep telefonuna sahip olmayan öğrenciler cep telefonu kullanan öğrencilere kıyasla cep telefonunu daha zararlı bulduklarını belirtmişlerdir.

Lise düzeyinde, Eskişehir ili örneğinin incelendiği ve cep telefonu kullanım alışkanlıklarının incelendiği araştırmada 2140 lise öğrencisi ile birlikte çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin cep telefonu kullanımında “trend, yoğun kullanım ve ekonomiklik” faktörleri ön plana çıkmıştır. Buna göre öğrencilerin cep telefonu kullanımında öncelikle dikkat ettiği unsur cep telefonu kullanımının ve kullandığı cep telefonunun gençler arasında bir “trend” olarak görülmesidir. Bu araştırmada ayrıca bu faktörün yurt dışındaki gençler ile ülkemizdeki gençler arasında bir benzerlik olarak bulunduğu söylenmektedir (Torlak, Spillan ve Harcar, 2011).

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi’nde yapılan ve cep telefonu kullanımının israf boyutunda incelemeler yapan araştırmacılar 389 öğrenci ile birlikte çalışmışlardır. Bu bağlamda araştırmacıların cep telefonu ve israf ile ilgili katılımcılardan elde ettikleri bulgular doğrultusunda yaptıkları analizlerde karşılaştıkları ilk sonuç “Maddi durumu ne olursa olsun bireylerin kullanmadıkları cep telefonları için çok fazla miktarda para ödemesi” olmuştur (Uzgören, Şengür ve Yiğit, 2013).

Deniz, Yıldırım ve Çobanyıldız (2014), tarafından 10. sınıfta okumakta olan 500 lise öğrencisi üzerinde yapılan bir araştırmada sosyal kaygı arttıkça utangaçlığın ve problemli mobil telefon kullanımının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal fobisi yüksek olan

ergenlerin yüz yüze iletişim kurma, bir sosyal gruba girme ve kendini ifade etmekten kaçındıklarından dolayı diğer bireylerle iletişim kurmak için kendilerini rahat hissettikleri, cep telefonunu tercih ettikleri görülmektedir.

Yılmaz, Şar ve Civan (2015), tarafından 271 lise öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada problemli mobil telefon kullanımı ile sosyal kaygı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya koyulmuştur. Kız öğrencilerin puanları erkek öğrencilere, 12. sınıf öğrencilerin puanlarının da diğer sınıflarda okumakta olan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, araştırmada günlük kullanım süresi ile problemli cep telefonu kullanımı arasında ilişki olduğu ve aile geliri düşük olan, sosyal paylaşımları fazla olan öğrencilerin cep telefonu kullanımlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Doğan ve Tosun (2016), “Lise öğrencilerinde problemli akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi” başlıklı araştırmalarında Muğla ilinde öğrenim görmekte olan 344 Anadolu Lisesi öğrencisine ulaşmıştır. Araştırmada Kwon, Kim, Cho ve Yang (2013) tarafından geliştirilmiş, Türkçeye uyarlama çalışması Akın, Altundağ, Turan ve Akın (2014) tarafından yapılmış olan Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği kısa formu kullanılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin problemli akıllı telefon kullanım düzeylerinin artmasının sosyal kaygı düzeylerini de arttırdığı görülmüştür. Kız öğrencilerin problemli akıllı telefon kullanım düzeylerinin erkek öğrencilerin problemli akıllı telefon kullanım düzeylerinden anlamlı derece yüksek olduğu çalışmada aktarılmıştır.

Gökkyer ve Doğan (2016), tarafından istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri üzerine yapılan bir araştırmada yönetici ve öğretmenler, internet ve cep telefonu kullanımı; alkol, uyuşturucu, medya organlarındaki olumsuz davranış örnekleri vb. maddelerle birlikte belirtmişlerdir. Yine aynı araştırmada okul kuralları ile ilgili olumsuz davranışlar arasında okula cep telefonu getirme maddesini bıçak ve çakmak getirme ile birlikte belirtmişlerdir.

Akıllı ve Gezgini (2016), tarafından nomofobinin yaygınlığını ve nomofobinin etkilediği bireylerdeki davranış örüntülerini incelemek amacıyla 2015- 2016 öğretim yılı bahar döneminde farklı illerdeki üniversitelerin farklı bölümlerinde öğrenim gören 683 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Tarama yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmanın analiz aşamasında betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Kullanılan ölçekten alınan ortalama puan ve ölçeğin iki alt boyutu olan bilgiye erişmeme ve iletişime geçememe boyutlarına göre nomofobinin öğrenciler arasında yaygınlaştığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda nomofobiye yatkın bireylerin, gün

içerisinde sıklıkla telefonlarını kontrol ettikleri, yanlarında şarj aleti taşıdıkları, gece telefonlarını kapatmadıkları, yatmadan önce yatakta telefonlarıyla zaman geçirdikleri ve uyanır uyanmaz telefonlarını kontrol ettikleri belirlenmiştir.

Erdem, Kalkın, Türen ve Deniz (2016), tarafından Mobil Telefon Yoksunluğu Korkusunun (Nomofobinin) akademik başarıya olan etkisini belirlemek amacıyla 312 üniversite öğrencisine yapılan çalışmada, öğrencilerin %55'inin nomofobik olduğu ve günde ortalama 6,43 saat akıllı telefonla zaman geçirdikleri bulunmuştur. Öğrencilerin nomofobik olma seviyesi ile günlük akıllı telefon kullanım sürelerinin pozitif yönlü, akademik başarılarının ise negatif yönlü ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca yapısal eşitlik modeli ile yapılan analizler neticesinde öğrencilerin nomofobik olma seviyelerinin (dört boyutuyla birlikte) akademik başarılarını negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir.

“Lise öğrencilerinde akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi” adlı çalışmada Kwon, Kim, Cho ve Yang (2013) tarafından geliştirilen akıllı telefon bağımlılık ölçeği kullanılmış ve araştırma genelinde 344 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin akıllı telefonlarını problemli bir şekilde kullanma düzeyleri ile sosyal kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda kız öğrencilerin problemli cep telefonu kullanma düzeyleri ile erkek öğrencilerin problemli cep telefonu kullanma düzeyleri arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Doğan ve Tosun, 2016).

Hoşgör, Tandoğan ve Hoşgör (2017), tarafından nomofobinin günlük akıllı telefon kullanım süresi ve okul başarısı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla 195 sağlık meslek lisesi öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada; nomofobi ölçeği ve demografik bilgi formu vasıtasıyla toplanan veriler, betimsel istatistikler, t testi, ANOVA ve yapısal eşitlik modeli ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; nomofobi ölçeğinden elde edilen ortalama değerin, nomofobi alt boyutlarından elde edilen ortalama değerlerden yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Ayrıca; nomofobi alt boyutlarından “Çevrimiçi Olamama” faktörünün okul başarısı değişkeni üzerinde negatif, günlük akıllı telefon kullanım süresi değişkeni üzerinde ise pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Akıllı ve Gezgin (2017), tarafından yapılan çalışmada mobil telefonundan yoksun kalma korkusu olarak bilinen nomofobinin sosyal ağ kullanıcıları arasındaki yaygınlığının çeşitli faktörler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, günlük ortalama 5200 aktif kullanıcısı olan çevrimiçi bir sosyal ağ uygulaması aracılığıyla ulaşılan 1151 sosyal

ağ kullanıcılarından oluşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre sosyal ağ kullanıcılarının nomofobi düzeylerinin nomofobi ölçeğinden alınan puana göre ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Kullanıcıların eğitim durumu ve akıllı telefon kullanma süresi değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunmamış, nomofobi düzeyinin akıllı telefonu kontrol sıklığı, mobil internet kullanma süresi ve günlük mobil internet kullanma süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık taşıdığı görülmüştür.

Çakır ve Oğuz (2017)'un Ankara'da 540 lise öğrencisi ile yürüttüğü araştırmada “Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı düzeyleri ve yalnızlık düzeyleri” arasındaki ilişki irdelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda araştırmada veri toplama aracı olarak Demirci, Orhan, Demirtaş, Akpınar ve Sert (2014) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında genel olarak öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ve yalnızlık duygusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Uşak ilinde kamu kurumlarında çalışan ve Uşak Üniversitesi’nde öğrenim görmekte olan öğrenciler ile birlikte, toplam 300 kişi ile yürütülen bir başka araştırmada, yalnızlık duygusunun akıllı telefon bağımlılığına etkisi araştırılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda kişilerin yalnızlık duygusunun artmasıyla birlikte, akıllı telefon bağımlılığı durumunun da doğru orantılı bir şekilde arttığı görülmüştür (Mert ve Özdemir, 2018).

Durak ve Seferoğlu (2018), ortaokul 5. ve 6. Sınıf öğrencileriyle birlikte yürüttükleri araştırmada; öğrencilerin akıllı telefon kullanımları ve bağımlılık düzeyleri üzerinde çalışmışlardır. Yapılan araştırmada akıllı telefon bağımlılık ölçeğinden faydalanılmış ve tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar incelendiğinde erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla puan aldıkları görülmüştür. Bu da araştırmacılar tarafından erkek öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı durumuna, kız öğrencilerden daha fazla yatkın olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi’nde yapılan ve 135 gönüllü öğrenci ile birlikte yürütülen bir başka araştırmada öğrencilerin cep telefonu kullanımı ve kimlik gelişimi durumları arasındaki ilişki saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular incelendiğinde kimlik gelişimi bağlamında “seçeneklerini tam anlamıyla irdemeyen” öğrencilerin, cep telefonuna bağımlılığının ve cep telefonunu problemli bir şekilde kullanma durumlarının arttığını görülmüştür (Akyürek, Kars ve Bumin, 2019).

2.2.2. İlgili Yurtdışı Araştırmalar

Bu bölümde araştırmanın geneli ve incelenen konu çerçevesinde yurtdışı bazında yapılan araştırmalar incelenmiştir ve mümkün olduğu kadar aktarılmaya çalışılacaktır. Araştırmaların geneline bakıldığında Türkiye’den çok daha önce araştırmalar bu konuya yönelik arttırılmış ve çok farklı alanlara yayılmıştır.

Akıllı telefonlar bağlamında gerçekleştirilen ve bu çalışma ile ilişkilendirilen ilk araştırma “Akıllı Telefonların Mülkiyeti ve Kullanımında Kişilik Özelliklerinin Etkisi” konusunu ele almıştır. Araştırma, rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen 312 katılımcı ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre akıllı telefon kullanıcıları başkaları ile iletişim kurma konusunda oldukça isteklidirler ve yine araştırma sonuçlarına göre “dışadönüklük” özelliği bağlamında akıllı telefonların en az etkiyi gösterdiği ve kullanıcıların yaşları büyüdükçe akıllı telefonlara duyulan ilginin azaldığı bulunmuştur (Lane ve Manner’den aktaran Erkovan, 2015).

Akıllı telefonların kullanımının yaygınlaşması sonucunda yapılan bir başka araştırmada ergen bireylerin akıllı telefon kullanımlarının saldırganlık davranışı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre ergen bireylerde akıllı telefon kullanımı ve saldırganlık davranışı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Shine ve Baek, 2013).

Güney Kore’ de yapılan başka bir araştırmada ergenlik çağındaki öğrencilerin internet ve akıllı telefon bağımlılığının sebepleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmada aile ve arkadaşların ya da cihazların kullanımına ayrılan zamanın etkileri iki ayrı faktör olarak irdelenmek istenmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde ergenlik çağındaki bireylerin akıllı telefon ve internet bağımlılığı sorunlarının temelinde aile ve arkadaşlarının etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Lee, Kim, Kim, Yoon, Park, Kim, 2014).

Amerika’da yapılan başka bir araştırmada genç yaşta bireylerin akıllı telefon kullanımları farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu değişkenler arasında, zaman, cihazın gün içerisindeki konumu, yapılan faaliyetler ile ilgili olarak gençlerin uyku problemleri yaşayıp yaşamadığı ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre genç bireylerin büyük bir çoğunluğunun akıllı telefonları kullanmak için fazlasıyla zaman ayırdıkları, geceleri akıllı telefonlarını yakınlarında bıraktıkları ve bildirimlerini açtıkları,

herhangi bir bildirim sesi duyduklarında akıllı telefonlarını kontrol etme ihtiyacı hissettikleri görülmüştür (Rosen, Carrier, Miller, Rokkum ve Ruiz, 2016).

Yapılan araştırmalar genel olarak incelendiğinde araştırmaların genel olarak üniversite, lise ve en erken ortaokul seviyesinde yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmanın önemi tekrar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca araştırma sonuçları göstermektedir ki cep telefonlarının problemlili bir şekilde kullanılması sonucunda sadece eğitim-öğretim bağlamında değil çok başka mecralarda ve özellikle fiziksel ve ruhsal sağlık alanında bireyler birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar.

Elhai, Drovak, Levine ve Salonu (2017)'nin yaptığı araştırmada 117 katılımcı ile birlikte çalışılmış ve problemlili cep telefonu kullanımının yarattığı sorunlar üzerine araştırma kapsamı genişletilmiştir. Araştırma doğrultusunda elde edilen sonuçlar incelendiğinde; problemlili cep telefonu kullanımının yoğun olarak görüldüğü bireylerde depresyon, anksiyete, kaygı düzeyi gibi durumlarda artış gözlenmiştir.

Güney Kore'de ortaokul öğrencileri ile birlikte gerçekleştirilen bir araştırmada, akıllı telefon kullanımı, akıllı telefon bağımlılığı kavramları çerçevesinde sosyal ağların kullanımı ve oyun oynama davranışları incelenmiştir. Araştırma kapsamında rastgele örnekleme yönteminden faydalanılmış ve 1824 ortaokul öğrencisine ulaşılmıştır. Araştırma doğrultusunda elde edilen bulgular incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin akıllı telefondan internet kullanımının oldukça yüksek derecede olduğu ve öğrencilerin interneti genel anlamda internette gezinmek, haberleşmek ve oyun oynamak amaçlarıyla kullandıkları görülmüştür (Cha ve Seo, 2018).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ilkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanımlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2014).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara- Çankaya ilçesindeki ilkokul 3. ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma evreninin kapsamında, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü istatistiklere göre 2017-2018 eğitim-öğretim yılı itibarıyla; Ankara- Çankaya ilçesinde 103 ilkokul yer almaktadır.

Bu araştırmada örnekleme yöntemlerinden küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Küme örnekleme yönteminde evrendeki tüm kümelerin tek tek (bütün elemanlarıyla birlikte) eşit seçilme şansına sahip oldukları durumlarda uygulanır. Bu durumda rastgele seçme yöntemi bireyler üzerinden değil evrenin ayrıldığı kümeler üzerinden yapılmaktadır. Küme

örnekleme yönteminin daha az kaynağa ihtiyaç duyulması ve örnekleme birimlerinin daha kolay bir şekilde belirlenmesi gibi avantajları bulunmaktadır (Özdamar, 2001; Kılıç, 2013). Bu bağlamda yapılan araştırmanın örneklemini Ankara- Çankaya ilçesinde seçilen okullardaki ilkokul 3. ve 4. Sınıfta öğrenim görmekte olan 392 öğrenci oluşturmaktadır.

Tablo 1

Araştırma Örneklemi

Cinsiyet	Kız	Erkek	Toplam
	180	212	392
Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	Toplam
	101	291	392

Tablo 1 incelendiğinde araştırma örnekleminin sınıf ve cinsiyet değişkenleri vasıtasıyla betimlendiği görülmektedir. Buna göre araştırma örnekleminde 392 ilkokul öğrencisi bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden 180’i kız iken, 212’si erkektir, yine sınıf değişkeni bağlamında araştırma örneklemini incelendiğinde; öğrencilerden 101’inin 3. Sınıf, 291’inin de 4. Sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanımlarını farklı değişkenler açısından incelemek için yapılan bu çalışmada iki ayrı formdan yararlanılmıştır. Formlardan ilki araştırmacı tarafından hazırlanan ve katılımcılar ile ilgili demografik bilgilere ulaşılmasını amaçlayan kişisel bilgi formu, ikincisi ise Yılmaz (2017) tarafından geliştirilen “Problemleri Cep Telefonu Kullanım Ölçeği (PCTKÖ)”dir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu bağlamında, ilgili alan yazın incelenmiş ve çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri, cep telefonu kullanma durumları ve aileleri hakkında bilgi edinmek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Kullanılan kişisel bilgi formunda cep telefonu kullanımıyla ilgili cinsiyet, sınıf, ailenin öğrenim durumu, cep telefonu kullanım amaçları, cep telefonu

kullanım süresi, internete bağlanma şekillerini öğrenmeye yönelik tanımlayıcı sorular bulunmaktadır.

3.3.2. Problemlili Cep Telefonu Kullanımı Ölçeği (PCTKÖ)

Araştırmanın veri toplama sürecinde kişisel bilgi formundan sonra Yılmaz (2017) tarafından geliştirilen PCTKÖ kullanılmıştır. PCTKÖ öğrencilerin cep telefonu kullanma davranışlarını incelemek amacıyla 5’li likert şeklinde hazırlanan ve 22 maddeden oluşan bir ölçektir. Problemlili cep telefonu kullanımı ölçeği 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar;

- i. Bağımlılık,
- ii. Aşırı Kullanım ve İhmal,
- iii. Kontrol Edememe ve İhlal’dir.

Tablo 2

PCTKÖ Güvenilirlik Katsayısı

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Faktör 1 (m10-m13-m14-m42-m48-m49-m51-m52-m53)	9	.877
Faktör 2 (m5-m12-m32-m33-m46-m46-m56-m57-m61)	9	.863
Faktör 3 (m15-m17-m19-m20)	4	.823
Toplam	22	.917

Ölçeğin güvenilirlik değeri (Cronbach Alpha) 0,91 olarak, alt boyutlarının güvenilirlik değerleri ise 0,87; 0,86; 0,82 olarak hesaplanmıştır. Tablo 2 incelendiğinde, ölçekteki maddelerin güvenilirliklerinin yüksek ve aynı davranışı ölçmeye yönelik oldukları söylenebilmektedir.

Tablo 3

PCTKÖ Uyum İndeksleri

Ölçüt	Mükemmel Uyum Değeri*	Kabul Edilebilir Uyum Değerleri	Ölçekten Elde Edilen Uyum Değerleri	Uyum Derecesi
χ^2 /sd	≤ 2	≤ 5	1.95	Mükemmel uyum
RMSEA	$.00 < RMSEA < .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .10$	.07	İyi uyum
SRMR	$.00 < SRMR < .05$	$.05 \leq SRMR < .10$	.06	İyi uyum
IFI	$.95 \leq IFI \leq 1.00$	$.90 \leq IFI < .95$	.98	Mükemmel uyum
CFI	$.97 \leq CFI \leq 1.00$	$.95 \leq CFI < .97$	.97	Mükemmel uyum
NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI < .95$	.94	İyi uyum

Modelin uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde Ki-Kare/serbestlik derecesi değerinin 1.95 (mükemmel uyum) olduğu görülmektedir. Hesaplanan RMSEA değerinin .07, SRMR değerinin .06 ve NFI değerinin 0.94 olduğu (iyi uyum) görülmektedir. Değerler incelendiğinde, modelin iyi uyum indekslerine sahip olduğu ve uygunluğunun kabul edilir düzeyde olduğu görülmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde öncelikle araştırma kapsamında kullanılmak istenen ölçme araçları için gerekli izin belgeleri, gerekli yerlerden temin edilmiştir. Daha sonrasında araştırmacı tarafından ekonomiklik ve uygunluk esasları göz önünde bulundurularak Ankara ili Çankaya ilçesine bağlı ilkokullar belirlenmeye başlanılmıştır.

Araştırmada veri toplanması sürecinde bu aşama geçildikten sonra, araştırmanın yapılacağı okullar ile görüşülmüş ve sınıfların belirlenmesi süreci başlamıştır. Bu süreçte öncelikle mevcut sınıfların öğretmenleri ile görüşülmüş, araştırmanın öneminden ve kapsamından bahsedilmiştir. Öğretmenler ile uygulama günleri kararlaştırılmış ve programa uyularak araştırmanın veri toplanması sürecinde sınıflara gidilerek veriler toplanmıştır. Veri toplanması sürecinde araştırmaya katılan 3. ve 4. Sınıf öğrencileri tamamıyla gönüllülük esasıyla belirlenmiştir.

3.5. Normallik Testi

Çalışma da elde edilen verilerin parametrik veya parametrik olmayan istatistiksel analizlerden hangisiyle analiz edileceğine karar vermek için verilerin parametrik test varsayımlarını karşılayıp karşılamadığı kontrol edilmiştir. Veri analizi için uygun istatistiğin seçilmesi aşamasında birçok faktör etkilidir. Bu faktörler; desenin türü, bağımlı değişkenin ölçme düzeyi, sayısı, türü ve dağılımı, bağımlı değişkende etkisi gözlenen değişken sayısı, alt örneklemelerin sayısı ve büyüklükleri şeklinde sıralanabilir (Büyüköztürk, 2010). Parametrik istatistiklerin dağılımını ilişkin temel varsayım ise verilerin dağılımının normal olması ve ait oldukları evrenlerin varyanslarının eşit olmasıdır (Büyüköztürk, Bökeoğlu ve Köklü, 2009, 151). Eymen (2007) örneklem büyüklüğü 30'dan az ise parametrik olmayan yöntemlerin kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Dağılımın normal dağılımdan aşırı sapma göstermediğinin diğer bir kanıtı ise örneklem

büyükliğünün 30 veya daha fazla olmasıdır (Büyüköztürk, 2010). Normallik konusunda testlerin kullanılması başvuru diğer yöntemlerden biridir. Grup büyüklüğünün 50'den küçük olması durumunda Shapiro-Wilk, büyük olması durumunda Kolmogorov-Smirnov testi puanların normalliğe uygunluğunu incelemeye kullanılan testlerdir (Büyüköztürk, 2010). Başarı testinden elde edilen puanlarla ilgili Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk değerleri Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4

Normallik Testi Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk değerleri

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Toplam Puan	,278	392	,000	,707	392	,000

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde SPSS paket program ve verilerin girişi aşamasında Microsoft Excel 2016 programları kullanılmıştır. Verilerin girişi bittikten sonra araştırma kapsamında yapılacak analizlerde spss programı vasıtasıyla öncelikle Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak araştırma örnekleminin ölçekte aldıkları puanların normal dağılıp dağılmadığı saptanmıştır. Daha sonrasında ölçeğin araştırma çerçevesindeki iç tutarlılık ve güvenirlik katsayılarının hesaplanmasında faktör analizleri yapılarak cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan normallik testi sonucunda araştırmada elde edilen verilerin normal dağılmadığı görülmüştür. Öğrencilerin testten elde ettikleri puanların farklı değişkenler ile olan ilişkilerinin hesaplanmasında Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı farklılık bulunan değişkenlerin daha yakından incelenmesi esnasında yine değişkenler ile Mann Whitney U testi ile post hoc testler kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen ve analiz edilen verilerden çıkarılan bulgular gösterilmiş, tablolar yorumlanmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Yapılan araştırmada öğrencilerin cep telefonu kullanma durumlarını belirlemek amacıyla öğrencilerin cep telefonuna sahip olma durumları, ilk kez cep telefonuna sahip oldukları yaş, cep telefonu kullanma süreleri gibi farklı betimsel bulgulara ulaşılmıştır.

4.1.1. İlkokul Öğrencilerinin Cep Telefonuna Sahip Olma Durumları

İlkokul öğrencilerinin cep telefonuna sahip olma durumları Tablo 5’ te gösterilmiştir.

Tablo 5

Öğrencilerin Cep Telefonuna Sahip Olma Durumları

Cep Telefonunuz Var Mı?	N	%
Evet	384	98
Hayır	8	2
Toplam	392	100

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin %98’lik kısmının cep telefonuna sahip olduğu, öğrencilerin sadece %2’sinin cep telefonuna sahip olmadığı görülmektedir. Bu durumun küçük yaştaki öğrencilerin yaşamlarını olumsuz etkileyebileceği söylenebilir.

4.1.2. İlkokul Öğrencilerinin İlk Kez Cep Telefonu Sahibi Olma Yaşlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin ilk kez cep telefonu sahibi olma yaşlarına ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlasının 9-10 yaşlarında ilk kez cep telefonuna sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6

Öğrencilerin İlk Kez Cep Telefonuna Sahip Olma Yaşları

Cep Telefonuna Sahip Olma Yaşı	N	%
7'den Küçük	28	7,1
7 Yaş	34	8,7
8 Yaş	82	20,9
9 Yaş	141	36,0
10 Yaş	107	27,3
Toplam	392	100,0

Tablo 6 incelendiğinde ilkokul öğrencilerinin çoğunluğunun 9-10 yaşlarında cep telefonuna sahip oldukları görülmektedir. Daha detaylı bakıldığında bu çoğunluğun içinde 141 öğrencinin 9 yaşında olmasına rağmen ilk kez cep telefonu sahibi olduğunun görülmesidir. Öğrencilerin bu yaşlarda cep telefonuna sahip olmaları, onların cep telefonu ve özellikle akıllı telefonlar bağlamındaki riskler konusunda yetişkinlere oranla daha savunmasız oldukları varsayılırsa oldukça önemlidir. Yine tablo 6'daki ilginç bir bulgu da öğrencilerin 7 yaşından küçük olmalarına rağmen cep telefonuna sahip olduklarını belirtmeleridir.

4.1.3. İlkokul Öğrencilerinin Cep Telefonu Kullanım Sürelerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında öğrencilerin cep telefonu kullanım sürelerine ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin yarısına yakınının günde bir saatten az cep telefonu kullandığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin her gün cep telefonu kullandığı ve ileride bu süreyi daha da arttıracak şekilde yorumlanabilir. Ayrıca yine bu durum öğrencilerin henüz çok fazla cep telefonu ile vakit geçirmediği ve cep telefonunun olumsuz etkilerinden nispeten korunduğu şeklinde yorumlanabilir. İlkokul öğrencilerinin cep telefonu kullanım süreleri Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7

Öğrencilerin Cep Telefonu Kullanım Süreleri

Kullanım Süresi	N	%
Günde Bir Saatten Az	162	41,3
Günde İki Saat	87	22,2
Günde 2-4 Saat Arası	55	14,0
Günde 4 Saatten Fazla	26	6,6
Haftada 1 Saatten Az	23	5,9
Haftada 1-2 Saat Arası	39	9,9
Toplam	392	100,0

Tablo 7’ye bakıldığında öğrencilerin %41’inin günde bir saatten az cep telefonu kullandığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin henüz cep telefonunun olumsuz etkilerinden uzak durabildikleri şeklinde yorumlanabilir. Yine tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlasının günde iki saat veya daha fazla süre cep telefonu kullandığı görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin kullanımlarının risk oluşturabilecek boyutlara ulaştığı söylenebilir. Öğrencilerin günde 2 saat ve daha fazla süre cep telefonu kullanması, henüz çok küçük yaşta olan bu öğrencilerin ileride cep telefonu bağımlısı bireyler olabilme olasılığını arttırmaktadır.

4.1.4. Öğrencilerin Cep Telefonu Kullanım Türlerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cep telefonu kullanım türlerine ilişkin bulgular tablo 8’de verilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde, sadece tek bir kullanım türü için cep telefonunu kullanmadıkları görülmektedir. İlkokul öğrencilerinin telefonu kullanım amacı olarak en çok “telefonla görüşme” faktörü ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu da fotoğraf ve video çekmek için, müzik dinlemek için, oyun oynamak için cep telefonlarını kullanmaktadırlar. Bu durumun temel eğitim seviyesindeki öğrenciler açısından incelendiği göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin siber ahlaklık bağlamında risk altında olduğunu söylemek mümkündür. İlkokul öğrencilerinin cep telefonu kullanma türleri Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Öğrencilerin Cep Telefonunu Kullanma Türleri

Kullanım Türü	N	%
Telefonla Görüşme	324	82,7
Oyun Oynama	246	62,8
Mesajlaşma	233	59,4
Alarm	155	39,5
Müzik Dinleme	265	67,6
Harita Kullanma	94	24,0
Fotoğraf Video Çekme	283	72,2
Sosyal medya Takibi	121	30,9
Uygulama Yükleme	180	45,9
Bilgiye Ulaşma	248	63,3
Belge Oluşturma Açma	36	9,2

Tablo 8 incelenmeye devam edildiğinde öğrencilerin %63'lük bir kısmının cep telefonunu bilgiye ulaşma aracı olarak kullandığını görmek mümkündür. Bu kapsamda öğrencilerin teknolojiyi bilgi edinme yollarından biri olarak gördüğü ve bunun da öğrencilerin hem akademik başarısına hem de teknolojiyi kullanma yeteneklerine olumlu bir şekilde katkıda bulunduğu söylenebilmektedir. Tablo 8'deki bir başka ilginç detay da öğrencilerin %59'unun mesajlaşma amacıyla, %45'inin de uygulama yükleme amacıyla cep telefonlarını kullanmasıdır. Mesajlaşma amacıyla cep telefonlarının kullanılması öğrencilerin teknoloji ile iç içe yaşamasından dolayı kaynaklanan bir durumdur. Öyle ki yetişkinler bile yaşamlarının bazı anlarında mesajlaşmakta ve bir takım görüşmelerini mesajlaşma uygulamaları ile gerçekleştirmektedirler. Öte yandan ilkökul düzeyindeki öğrencilerin %45'inin cep telefonlarını uygulama yüklemek amacıyla kullanması da ilginçtir. Öğrencilerin cep telefonlarına uygulama yüklemeye vakit ayırarak teknolojiyi özümsemeleri ve farklı uygulamalar vasıtasıyla teknolojinin ne kadar geniş yelpazelerde yaşamlarımızın içinde olduğunu görmeleri, teknolojinin ve akıllı telefonların neler yapabilecekleri hakkında onlara en somut bilgileri verebilmektedir.

4.1.5. Öğrencilerin Cep Telefonlarında İnternet Kullanma Durumları

İlkokul öğrencilerinde cep telefonun kullanım amaçları/türleri incelendikten sonra en çok merak edilen noktalardan biri de öğrencilerin cep telefonları vasıtasıyla internete ne kadar

bağlandıklarıdır. Öğrencilerin internete hangi araçlar yardımıyla bağlanabildikleri ile ilgili de veriler analiz edilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Tablo 9

Öğrencilerin Cep Telefonlarında İnternet Kullanma Durumu

Cep Telefonunuzda İnternet Kullanıyor Musunuz?	N	%
Evet	379	96,7
Hayır	13	3,3
Toplam	392	100,0

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin tamamına yakınının cep telefonlarında internet kullandıkları görülmektedir. Cep telefonlarında internet kullanmadığını belirten sadece 13 öğrenci bulunmaktadır. Bu durumda öğrencilerin tamamına yakınının cep telefonlarından internete bağlandığı göz önünde bulundurulursa bu öğrencilerin herhangi bir eğitim alıp almadığı, internetin kullanımı konusunda ne tür bilgilere sahip oldukları, ebeveynlerinin öğrencilerin internet kullanımlarını ne ölçülerde ve ne sıklıkta incelediği merak konusu olmaktadır. Öğrencilerin bu kadar küçük yaşlardan itibaren cep telefonu ve internet ortamı ile yakından alakadar olması onların teknolojinin ve internetin getirdiği olumsuz durumlardan da etkileneceği anlamına gelmektedir.

Araştırma kapsamında öğrencilerin cep telefonlarından internete hangi koşullarda bağlandığına dair de veriler toplanmıştır. Bu bağlamda öğrencilere cep telefonlarından internete nasıl bağlandıkları sorulmuştur. Verilerden elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Tablo 10

Öğrencilerin Cep Telefonlarında Kullandıkları İnternet Türleri

İnternet Şekli	N	%
İnternet paketi	71	18,1
Evde ya da tanıdık yerlerde Wifi	165	42,1
İnternet paketi ve Wifi	63	16,1
Hotspot (paylaşım) ve Wifi	53	13,5
Hepsini kullanıyorum	40	10,2
Toplam	392	100,0

Öğrencilerin cep telefonlarından hangi yollarla internete erişim sağladıkları incelendiğinde en çok evde ya da tanıdık yerlerde wifi yoluyla erişimlerini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Yine buna rağmen cep telefonlarından kendi mobil hatları üzerine tanımlı olan internet paketlerini kullanan öğrencilerin sayısı da az değildir. Bu öğrencilerin cep

telefonlarında kendilerine ait internet paketleri olması, öğrencilerin gidebildikleri her yerde internete erişim sağlayabilecekleri anlamına gelmekte ve öğrencilerin internette gezindikleri sırada onlara yeteri kadar koruma sağlayamamak anlamına gelmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında ilkökul öğrencilerinin problemlili cep telefonu kullanma düzeyleri PCTKÖ aracılığıyla belirlenmiştir. Düzeyler, aritmetik ortalama ve standart sapmaları ile birlikte hesaplanıp, yorumlanmıştır.

Tablo 11

Öğrencilerin PCTKÖ'den ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlar

Alt boyutlar	N	Min.-Max.	$\bar{X}$	ss
Bağımlılık	392	9-95	31,90	8,159
Aşırı kullanma ve ihmal	392	14-45	35,42	7,200
Kontrol edememe ve ihlal	392	4-70	17,80	4,322
Toplam puan (tüm ölçek)	392	38-154	85,14	14,731

Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerin problemlili cep telefonu kullanımı ölçeğinden ve bu ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanlar görülmektedir. Buna göre öğrenciler ölçekten en çok 154 puan almışlardır. Burada en önemli hususlardan biri de öğrencilerin ölçeğin alt boyutlarından en çok puanı aşırı kullanma ve ihmal alt boyutu ile bağımlılık alt boyutundan almışlardır. Bu bulgu öğrencilerin şu an bile cep telefonlarını aşırı kullandıkları, bu şekilde devam ederlerse de ileride cep telefonu bağımlılığı gibi olumsuz durumlarla karşılaşabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında ilkökul öğrencilerinin PCTKÖ'nden aldıkları puanların farklı değişkenler açısından incelenmesi ve elde edilen tabloların yorumlanması amaçlanmaktadır. Değişken türlerine göre analizlerde Kruskal Wallis-H testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

4.3.1. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanım düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi başlığı altında ele alınan ilk değişken öğrencilerin sınıf düzeyleridir. Bu kapsamda örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf düzeylerine ilişkin betimlemeler tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12

Örneklemin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Betimlenmesi

Sınıf	N	%
3. Sınıf	101	25,8
4. Sınıf	291	74,2
Toplam	392	100

Tablo 12 incelendiğinde örneklemini oluşturan öğrencilerin %75’ e yakınının 4. Sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu da yine öğrencilerin sınıf düzeyleri hesaba katılırsa araştırmanın daha net sonuçlar verebileceği anlamına gelebilir. Bununla birlikte araştırma kapsamında örneklemini oluşturan 3. Sınıf öğrencilerinin sayısı da 101’dir.

Öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanma düzeyleri ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı kapsamında yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13

Öğrencilerin PCTKÖ’nden Aldıkları Puanlar ile Sınıf Düzeylerinin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Bağımlılık	3	101	186,01	18879,00	13636.50	.280
	4	292	199,82	58149,00		
Aşırı kullanım ve ihmal	3	101	517,11	171680,00	13700.50	.310
	4	292	496,04	333835,00		
Kontrol edememe ve ihlal	3	101	484,75	160938,50	13978.00	.430
	4	292	512,00	344576,50		
PCTKÖ toplam puan	3	101	496,21	164742,00	13728.00	.324
	4	292	506,35	340773,00		

Tablo 13’e bakıldığında öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanımı ölçeğinden aldıkları puanlar ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacı ile yapılan analizlerin sonuçları görülmektedir. Buna göre öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Buna rağmen ölçeğin alt boyutlarıyla ilişkin bulgular incelendiğinde bağımlılık alt boyutunda 4. Sınıfların daha fazla puan

aldıkları görülmektedir. Bu da 4. Sınıf öğrencilerin bağımlılık düzeyine varan kullanımlar gerçekleştirdiği şeklinde yorumlanabilmektedir. Yine tablo yorumlanmaya devam edilirse aşırı kullanım ve ihmal alt boyutunda 3. Sınıf öğrencilerinin bu alt boyuttan 4. Sınıf öğrencilerinden daha fazla puan aldıkları görülmektedir. Bu da 3. Sınıf öğrencilerinin cep telefonlarını 4. Sınıflardan daha fazla kullandıkları anlamına gelmektedir.

4.3.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine ilişkin aldıkları puanların anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemekten önce, örnekleme oluşturan öğrencilerin cinsiyet değişkeni bazında betimlenmesinin faydalı olacağı düşünülmüş ve bu betimleme tablo 14'te gösterilmiştir. İlkokul öğrencilerinin ölçekten aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre incelenmesine ilişkin bulgular da tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14

Örneklem Grubunun Cinsiyet Değişkeni Bağlamında Betimlenmesi

Cinsiyet	N	%
Kız	180	45,9
Erkek	212	54,1
Toplam	392	100

Tablo 14 incelendiğinde araştırma örnekleminin %54'ünün erkek öğrencilerden, %46'sının da kız öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

İlkokul öğrencilerinin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlar ile Cinsiyet Değişkeninin Karşılaştırılması Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15

Öğrencilerin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlar ile Cinsiyet Değişkeninin Karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Bağımlılık	Kız	180	203,90	36702,00	17748.00	.233
	Erkek	212	190,22	40326,00		
Aşırı kullanım ve ihmal	Kız	180	208,26	37487,50	16962.50	.058
	Erkek	212	186,51	39540,50		
Kontrol edememe ve ihlal	Kız	180	200,73	36131,50	18318.50	.462
	Erkek	212	192,91	40896,50		
PCTKÖ toplam puan	Kız	180	206,11	37100,50	17349.50	.122
	Erkek	212	188,34	39927,50		

Tablo 15'e bakıldığında öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre öğrencilerin aldıkları puanlar cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Ancak tablo incelenmeye devam edildiğinde ölçekten alınan genel puanlara göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla puan aldığı görülmektedir. Diğer alt boyutlara bakıldığında da kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla puanlar aldığı görülmektedir. Bu da kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha aşırı cep telefonu kullandığı, daha kontrolsüz kullandığı ve kullanımlarının bağımlılık düzeyine daha yakın olduğu şeklinde yorumlanabilmektedir.

4.3.3. İlk Kez Cep Telefonu Sahip Olma Yaşı Değişkenine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin cep telefonu kullanım durumlarını etkileyen önemli faktörlerden biri de ilk kez cep telefonuna kaç yaşında sahip olduklarıdır. Bu önemli faktörün öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanım düzeylerini ne derecede etkilediğini öğrenmek amacıyla Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır.

Tablo 16

Öğrencilerin İlk Kez Cep Telefonu Sahibi Olma Yaşlarının PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlara Etkisini Gösteren Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	İlk Kez Cep Telefonu Sahip Olma Yaşı	N	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Bağımlılık	7'den küçük	28	215,45	4	5,57	.233	Yok
	7 yaş	34	177,24				
	8 yaş	82	177,83				
	9 yaş	141	197,89				
	10 yaş	107	210,14				
Aşırı kullanım ve ihmal	7'den küçük	28	202,32	4	5,37	.251	Yok Devam ediyor...
	7 yaş	34	179,59				
	8 yaş	82	190,28				
	9 yaş	141	187,67				
	10 yaş	107	216,75				
Kontrol edememe ve ihlal	7'den küçük	28	217,68	4	3,54	.470	Yok
	7 yaş	34	198,84				
	8 yaş	82	179,75				
	9 yaş	141	197,25				
	10 yaş	107	202,07				
PCTKÖ toplam puan	7'den küçük	28	217,88	4	6,88	.142	Yok
	7 yaş	34	173,34				
	8 yaş	82	181,83				
	9 yaş	141	192,25				
	10 yaş	107	215,11				

Tablo 16 incelendiğinde ilköğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanım düzeyleri ile ilk kez cep telefonu sahibi olma yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunamadığı görülmektedir ($p=0.05$). Buna rağmen ölçekten alınan toplam puan bazında incelemeler yapıldığında 7 yaşından daha küçükken ilk kez cep telefonuna sahip olan bireylerin problemleri cep telefonu kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. 7 yaşından daha küçükken cep telefonuna sahip olan öğrenciler sadece aşırı kullanım ve ihmal alt boyutunda yerini 10 yaşında cep telefonu sahibi olan öğrencilere kaptırmışlar, geri kalan bağımlılık ve kontrol edememe ve ihlal alt boyutunda da en çok puanı almışlardır.

4.3.4. Velilerin Öğrenim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

İlkokul öğrencilerinin cep telefonu kullanımı konusunda elbette ki ebeveynlerinin davranışları etkili olmaktadır. Ebeveyn davranışlarının bu konuda olumlu ya da olumsuz olabilmesi durumunu etkileyen faktörlerden biri de ebeveynlerin yani öğrenci velilerinin öğrenim düzeyleridir. Araştırma kapsamında örneklem grubunu oluşturan ilkokul öğrencilerinin veli öğrenim düzeylerine ait betimsel istatistikler tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17

İlkokul Öğrencilerinin Veli Öğrenim Düzeyleri

Öğrenim Durumu	N	%
Okula gitmemiş	5	1,3
İlkokul	18	4,6
Ortaokul	10	2,6
Lise	56	14,3
Üniversite	244	62,2
Lisansüstü	59	15,1
Toplam	392	100,0

Tablo 17 incelendiğinde öğrenci velilerinin büyük bir çoğunluğunun üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öğrenci velilerinin 59’u lisansüstü öğrenim mezunu, 56’sı da lise mezunudur. Öğrenci velilerinden 5 tanesi okula gitmemiş olarak görülürken, toplamda 28 öğrenci velisi de ilkokul ve ortaokul mezunu olarak görülmektedir. Veli öğrenim düzeylerinin, öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar üzerindeki etkilerini görmek amacıyla elde edilen veriler ile Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Test sonuçları tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18

Öğrenci Velilerinin Öğrenim Düzeylerinin Öğrencilerin PCTKÖ'nden Aldıkları Puanlara Etkisini Gösteren Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Veli Öğrenim Düzeyi	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	P	Anlamlı Fark
Bağımlılık	Okula gitmemiş	5	120,80	5	4,58	.469	Yok
	İlkokul	18	202,14				
	Ortaokul	10	144,55				
	Lise	56	195,57				
	Üniversite	244	199,51				
	Lisansüstü	59	198,42				
Aşırı kullanım ve ihmal	Okula gitmemiş	5	183,50	5	7,65	.177	Yok
	İlkokul	18	165,61				
	Ortaokul	10	144,30				
	Lise	56	174,04				
	Üniversite	244	202,35				
	Lisansüstü	59	212,99				
Kontrol edememe ve ihlal	Okula gitmemiş	5	114,00	5	8,53	.129	Yok
	İlkokul	18	163,17				
	Ortaokul	10	196,10				
	Lise	56	176,90				
	Üniversite	244	205,22				
	Lisansüstü	59	196,29				
PCTKÖ toplam puan	Okula gitmemiş	5	143,20	5	7,23	.264	Yok
	İlkokul	18	175,44				
	Ortaokul	10	135,75				
	Lise	56	179,38				
	Üniversite	244	202,83				
	Lisansüstü	59	207,82				

Tablo 18 incelendiğinde öğrenci velilerinin öğrenim düzeylerinin, öğrencilerin problemli cep telefonu kullanım düzeylerine etkilerini ortaya koymak amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları görülmektedir. Sonuçlara göre velilerin öğrenim düzeyleri ile öğrencilerin problemli cep telefonu kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0.05$). Buna rağmen ölçekten alınan toplam puanlar incelendiğinde, velileri lisansüstü öğrenim görmüş olan öğrencilerin en yüksek puanı aldığı görülmektedir.

4.3.5. Velilerin Cep Telefonuna İlişkin Bilgi Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Problemlili cep telefonu kullanım düzeyi bağlamında öğrencilerin davranışlarını etkileyen bir başka faktör de öğrenci velilerinin cep telefonları konusundaki bilgi düzeyleridir. Öğrenci velileri cep telefonları konusunda ne kadar bilgiye sahipse, öğrenciler de cep telefonlarını olumsuz durumlar yaşamadan kullanabilmektedirler. Ancak veliler bu konuda yeterince bilgi sahibi değillerse durum değişmekte ve öğrenciler cep telefonlarını kullanırlarken birçok olumsuz durumla karşı karşıya kalabilmektedirler. Araştırma kapsamında ilkököl öğrencilerinin velilerinin cep telefonları konusundaki bilgi düzeylerinin öğrencilerin bilgi düzeyleri ile karşılaştırıldığı bulgular Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19

Öğrenci Velilerinin Cep Telefonu Bilgi Düzeylerinin Öğrencilerin PCTKÖ’nden Aldıkları Puanlara Etkisini Gösteren Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Cep Telefonu Bilgisi	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	P	Anlamlı Fark
Bağımlılık	Benden daha fazla	224	212,22				
	Benim kadar	99	173,71	2	10,14	.006	Yok
	Benden daha az	69	178,16				
Aşırı kullanım ve ihmal	Benden daha fazla	224	205,21				
	Benim kadar	99	189,82	2	3,56	.169	Yok
	Benden daha az	69	177,80				
Kontrol edememe ve ihlal	Benden daha fazla	224	200,31				
	Benim kadar	99	185,37	2	1,48	.475	Yok
	Benden daha az	69	200,10				
PCTKÖ toplam puan	Benden daha fazla	224	210,65				
	Benim kadar	99	180,62	2	8,32	.016	Yok
	Benden daha az	69	173,33				

Tablo 19 incelendiğinde öğrenci velilerinin cep telefonu kullanım bilgileri ile öğrencilerin cep telefonu kullanım bilgilerinin karşılaştırılarak öğrencilerin problemlili cep telefonu kullanımı düzeylerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığına ilişkin yapılan analiz sonuçları görülmektedir. Bu bağlamda yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda herhangi bir alt boyutta ya da ölçeğin tamamına ilişkin alınan sonuçlarda anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir ($p=0.005$). Buna rağmen bağımlılık alt boyutunda öğrenci velilerinin öğrencilerden daha fazla bilgiye sahip oldukları durumda öğrencilerin PCTKÖ’den daha fazla puan aldıkları görülmektedir. Bu bulgu öğrenci velilerinin cep telefonları hakkında

öğrencilerden daha fazla bilgiye sahip oldukları durumda bile bağımlılık riskinin öğrenciler için devam ettiği şeklinde yorumlanabilmektedir. Yine tablo 20'deki bulgular yorumlanmaya devam edildiğinde ölçeğin genelinden alınan puanlarda da velisinin cep telefonu konusunda kendisinden daha fazla bilgiye sahip olduğunu belirten öğrencilerin ölçeğin genelinden diğer öğrencilere göre daha fazla puan aldıkları görülmektedir

4.3.6. Kullanım Süresi Değişkenine İlişkin Bulgular

İlkokul öğrencilerinin problemleri cep telefonu kullanım düzeylerinin kullanım süresi değişkeni bağlamında incelenmesi için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Yapılan testin sonuçlarına göre kullanım süresi değişkenine bağlı olarak ölçekten alınan puanlarda anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Tablo 20

Öğrencilerin PCTKÖ'den Aldıkları Puanların Kullanım Süresi Değişkeni Bağlamında Karşılaştırılması için Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Kullanım Süresi	N	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
Bağımlılık	Günde bir saatten az	162	217,15	5	50.79	.000	Günde 4 saatten fazla- haftada bir saatten az
	Günde iki saat	87	232,56				
	Günde iki ile dört saat arası	55	153,55				
	Günde 4 saatten fazla	26	271,88				
	Haftada bir saatten az	23	150,37				
	Haftada bir iki saat	39	230,09				
Aşırı kullanım ve ihmal	Günde bir saatten az	162	220,66	5	23.21	.000	Günde 4 saatten fazla- haftada bir saatten az
	Günde iki saat	87	167,03				
	Günde iki ile dört saat arası	55	258,03				
	Günde 4 saatten fazla	26	173,62				
	Haftada bir saatten az	23	126,00				
	Haftada bir iki saat	39	213,99				
Kontrol edememe ve ihlal	Günde bir saatten az	162	200,62	5	7.32	.198	Yok
	Günde iki saat	87	189,79				
	Günde iki ile dört saat arası	55	168,41				
	Günde 4 saatten fazla	26	200,12				
	Haftada bir saatten az	23	221,07				
	Haftada bir iki saat	39	217,08				
PCTKÖ toplam puan	Günde bir saatten az	162	146,24	5	43.50	.231	Yok
	Günde iki saat	87	164,64				
	Günde iki ile dört saat arası	55	186,63				
	Günde 4 saatten fazla	26	143,92				
	Haftada bir saatten az	23	149,00				
	Haftada bir iki saat	39	151,00				

Anlamalı farklılıkların daha detaylı incelenmesi açısından ikili kombinasyonlar şeklinde Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde anlamalı farklılık görülen Mann-Whitney U testi sonuçları yorumlanmıştır.

Tablo 21

Öğrencilerin PCTKÖ'den Aldıkları Puanların Günde4 Saatten Fazla ve Haftada Bir Saatten AzKullanım Süresi ile İlişkisi

Alt Boyutlar	Süre/günde	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Bağımlılık	Günde 4 saatten fazla	26	271,88	54392,00	53283.00	.000
	haftada bir saatten az	23	150,37	33457,00		
Aşırı kullanım ve ihmal	Günde 4 saatten fazla	26	173,62	45834,50	52806.50	.000
	haftada bir saatten az	23	126,00	27868,50		
Kontrol edememe ve ihlal	Günde 4 saatten fazla	26	200,12	38637,00	495409.00	.054
	haftada bir saatten az	23	221,07	41066,00		
PCTKÖ toplam puan	Günde 4 saatten fazla	26	143,92	28920,00	32892.00	.621
	haftada bir saatten az	23	149,00	30783,00		

Tablo 21 incelendiğinde öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların, sadece bağımlılık ve aşırı kullanım ve ihmal alt boyutlarında anlamalı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($p=.00 < p=0.05$). Diğer alt boyut olan kontrol edememe ve ihlal alt boyutunda ve ölçeğin genelinden alınan puanlarda ise anlamalı bir farklılaşma görülmemiştir. Buna göre günde 4 saatten fazla cep telefonu kullanan öğrencilerin bağımlılık alt boyutu doğrultusunda haftada bir saatten az cep telefonu kullanan öğrencilere göre, cep telefonu bağımlılığı çevresinde daha çok risk altındadır denebilmektedir. Yine tablo 22 incelenmeye devam edildiğinde günde 4 saatten fazla cep telefonu kullanan öğrenciler haftada bir saatten az cep telefonu kullanan öğrencilerden daha çok aşırı kullanım ve ihmal davranışı sergilemektedirler.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırma kapsamında ilkokul öğrencilerinin problemleri bir şekilde cep telefonu kullanımı sorununa yönelik veriler toplanmış, analiz edilmiş, farklı değişkenlerin etkileri ortaya konmuş ve elde edilenler bulgulanmıştır. Araştırma genelinde Ankara ili Çankaya ilçesine bağlı resmi ve özel ilkokullarda veriler toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini 392 3. ve 4. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin %74'ü 4. Sınıf iken %26'sı da 3. Sınıf öğrencisidir.

Araştırmanın örneklem grubunda bulunan öğrencilere cep telefonuna sahip olup olmadıkları sorulduğunda öğrencilerin tamamına yakını herhangi bir cep telefonuna sahip olduklarını belirtmişlerdir. Elbette ki öğrencilerin cep telefonu kullanımları tek başına olumsuzluk durumlarının tamamına neden olmamaktadır. Bu yüzden araştırmacı tarafından sorulan “Cep telefonunuzdan internet kullanıyor musunuz?” sorusuna da öğrenciler tarafından verilen yanıtlar oldukça önemlidir. Bu soruya da öğrencilerin tamamına yakını “evet” cevabını vermişlerdir. Bu durum da ilkokul seviyesindeki öğrencilerin, yani yaş olarak ve gerek fiziksel gerekse zihinsel gelişim olarak yetişkinlere oranla daha az gelişmiş olan öğrencilerin olumsuz durumlar ile karşılaşma ve bunlardan etkilenme oranını daha da arttırmaktadır.

Araştırma kapsamında bulgulardan elde edilen bir başka sonuç ise öğrencilerin cep telefonuna sahip olma yaşları bulgusudur. Bu bulguya göre araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin büyük bir kısmı 9-10 yaş aralığında ilk cep telefonuna sahip olmaktadır. Daha önce lise öğrencileri ile gerçekleştirilen başka bir araştırmada ise

öğrencilerin cep telefonlarına sahip olma yaşı olarak 12 bulunmuştur (Ergin, Uzun ve Bozkurt, 2014). Buradan hareketle ailelerin öğrencilerin 1. ve 2. Sınıfta öğrencilerin cep telefonu sahibi olmasına pek sıcak bakmadıkları, ancak 3. ve 4. Sınıfa gelindiğinde çoğu ailenin çocuğuna bir cep telefonu edindiğini söylemek mümkün olmaktadır. Bu bağlamda sonuçlar yorumlanacak olursa öğrencilerin bu kadar erken yaşta cep telefonu sahibi olması onların cep telefonu kullanımı konusundaki risklerle de oldukça erken yaşta tanışması demek olduğu söylenebilir. Araştırma kapsamında ayrıca öğrencilerin ilk kez cep telefonuna sahip olma yaşlarının ölçekten aldıkları puanlara etkileri araştırılmıştır. Buradan elde edilen en önemli bulgu genel anlamda 7 yaşından daha küçük yaşta cep telefonuna sahip olan öğrencilerin ölçekten daha fazla puan aldıklarıdır. Bu durum da öğrencilerin cep telefonuna sahip oldukları yaş düzeyi düştükçe, cep telefonlarını problemli şekilde kullanım düzeylerinin artmasına sebep olabilmektedir.

İlkokul öğrencilerin cep telefonlarından internete bağlanma türleri incelendiğinde daha çok wi-fi yoluyla ya da cep telefonlarından kullanılabilen mobil internet paketleri ile internete erişim sağladıkları görülmüştür. Buradan hareketle öğrencilerin evde ya da başka yerlerde wi-fi kullanmasına ve bunu kendi cep telefonundan gerçekleştirmesine aileler tarafından izin verildiği söylenebilmektedir. Bu durumda herhangi bir kısıtlama olduğu görülmemektedir. Öte yandan başka bir durumda da öğrencilerin cep telefonlarına tanımlı mobil internet paketleri vasıtasıyla internete erişim sağladıkları görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin kendi cep telefonlarına internet paketi tanımlayamayacakları bilinen bir gerçektir. Yani burada cep telefonlarına internet paketleri ailelerin bilgisi dâhilinde tanımlanmaktadır. Öğrenci herhangi bir yol ile paketi cep telefonuna tanımlasa bile fatura ödemeleri aileler tarafından yapılacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda elde edilen sonuç ailelerin öğrencilerin cep telefonlarından internet kullanımlarını desteklediği yönündedir. Bu durum internet üzerindeki faydalı içeriklere erişebilme bakımından öğrencilere kolaylık sağlamaktadır. Ancak internet üzerinde olumlu içerikler olduğu gibi oldukça fazla olumsuz içerik de bulunmaktadır. Eğer aileler öğrencilerin internet kullanımlarını bir şekilde denetlemiyor ve takip etmiyor ise bu öğrencilerin ilerleyen zamanlarda internet üzerinden olumsuz durumlar ile karşılaşabilmesi olasıdır. Bu oldukça büyüktür.

Araştırma kapsamında öğrencilerin cep telefonlarını hangi amaçlarla kullandıklarına ilişkin veriler toplanılmaya çalışılmıştır. Bu verilerden elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin neredeyse tamamına yakını cep telefonunu öncelikle görüşme yapabilmek için

kullandıklarını belirtmişlerdir. Cep telefonlarının ikincil kullanım amacı ise fotoğraf ve videolar çekmek olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin bu başlık altında verdikleri yanıtlar incelenmeye devam edildiğinde öğrencilerin yarısından fazlasının cep telefonunu oyun oynamak için kullandığı görülmektedir. Yine öğrencilerin bir kısmı da cep telefonlarını mesajlaşmak ve bilgiye ulaşmak amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Cha ve Seo (2018) da yaptıkları araştırmada, ortaokul öğrencilerinin cep telefonunu kullanırken genellikle haberleşme ve internette gezinme amacı güttükleri, yine öğrencilerin azımsanamayacak bir bölümünün de cep telefonlarını oyun oynamak amacıyla kullandıklarını ortaya koymuşlardır.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırma kapsamında elde edilen başka bir bulgu da öğrencilerin cep telefonu kullanım sürelerinin ölçekten aldıkları puanları ne ölçüde etkilediği yönündedir. Bu kapsamda araştırmada günde 4 saatten fazla cep telefonu kullanan öğrencilerin diğer kullanım sürelerinde bulunan öğrencilere oranla ölçekten daha fazla puan aldıkları görülmüştür. Bu bulgu öğrencilerin günde 4 saatten fazla cep telefonu kullanan öğrencilerin, cep telefonlarının olumsuz durumlarından oldukça fazla etkileneceği şeklinde yorumlanabilir. Bu kapsamda Çakır ve Oğuz (2017) tarafından yapılan araştırmada cep telefonunun kullanım süresinin arttıkça bağımlılık düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç da araştırmada elde edilen sonuçları desteklemektedir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırma örnekleminin cinsiyeti ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre araştırma kapsamında ölçekten aldığı puanlar karşılaştırıldığında sınıf düzeyi ya da cinsiyet bağlamında anlamlı farklılıklar ile karşılaşılmamıştır. Buna rağmen elde edilen ortalamalara bakıldığında kız öğrencilerin ölçekten daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir. Yılmaz, Şar ve Cihan (2015) tarafından yapılan araştırmada da kız öğrencilerin puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yine lise öğrencileri ile gerçekleştirilen başka bir araştırmada da kız öğrencilerin problemleri cep telefonu kullanımı düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu ortaya çıkarılmıştır (Doğan ve Tosun, 2016). Bu durum kız öğrencilerin cep telefonu kullanımı konusunda olumsuz durumlar ile karşılaşma

olasılığının erkek öğrencilere oranla daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yine sınıf düzeyinde de bir yorum getirilecek olursa 4. Sınıf öğrencilerinin ölçekten daha fazla puan aldıkları ve cep telefonlarını daha problemli şekilde kullandıkları söylenebilmektedir.

Yapılan araştırmada öğrencilerin cep telefonunu problemli şekilde kullanma düzeylerini etkileyen büyük faktörlerden biri olarak veli ile ilgili durumlar ele alınmıştır. Bu kapsamda iki adet değişken araştırmada söz konusu olmaktadır. Bunlardan ilki olan velinin öğrenim düzeyi değişkeni incelendiğinde; veli öğrenim düzeyi arttıkça (Hiç öğrenim görmemiş→Lisansüstü) öğrencilerin genel olarak problemli cep telefonu kullanım davranışı da artış göstermektedir denilebilmektedir. Bu bağlamda velilerin öğrenim düzeyi arttıkça teknoloji ile iç içe olma düzeyleri de artmakta bu da öğrencileri cep telefonu kullanımını etkilemektedir denilebilir. Yine araştırmanın öğrenci velileri ile ilgili olan bir başka değişkeni de öğrencilerin velilerin cep telefonları hakkında bilgi sahibi olma düzeyleri ile, ölçekten alınan puanların karşılaştırılmasıdır. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen bulgularda öğrenci velilerinin öğrencilerden daha fazla cep telefonu bilgisine sahip oldukları durumlarda, öğrencilerin problemli cep telefonu kullanımı durumları da artış gösterdiği görülmektedir. Yani öğrenci velileri cep telefonu hakkında ne kadar çok bilgiye sahipse öğrenciler de o ölçüde problemli bir şekilde cep telefonu kullanmaktadır denilebilmektedir.

Araştırma kapsamında genel olarak problemli cep telefonu kullanımının yaygınlaşması üzerine, ilkökul seviyesindeki öğrencilerde bu durumunun düzeyi araştırılmıştır. Bu kapsamda özellikle cep telefonuna sahip olma yaşının oldukça düştüğü ve cep telefonundan internete bağlanma durumunun da neredeyse her öğrencide gerçekleştiği görülmüştür. Bu durumlar bile öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları riskleri bir kez daha göz önüne sermektedir.

Bu kapsamda elbette ki ailelere büyük görev ve sorumluluk düşmekte, öğrencileri yani geleceği cep telefonunun ve internetin olumsuz durumlarından korumak zarureti doğmaktadır. Ancak şöyle bir gerçek de vardır ki tek sorumluk aileye verilmemelidir. Eğitim aile-okul-öğretmen çevresinde gerçekleşmekte ve bu doğrultuda öğrencilerin içinde bulunduğu risk durumuna karşı tüm eğitim paydaşları da elini taşın altına koyarak öğrenciler ile yakından ilgilenmelidir. Daha önceden lise düzeyinde görülebilen cep telefonuna kullanımına ilişkin olumsuz etkiler; teknolojinin gelişmesi, yaygınlaşması ve

gündelik hayatın bir parçası haline gelmesi ile günümüzde ilkokul seviyelerine kadar gelmiştir. Bu araştırma da bu durumu net bir şekilde ortaya koymaktadır.

5.2. Öneriler

1. Araştırmanın sonuçları göz önüne bulundurulduğunda eğitim-öğretim ve öğrenme-öğretme süreci bağlamında cep telefonu kullanımı incelendiğinde genel anlamda olumsuz durumlar ön plana çıkmaktadır. Ancak cep telefonu ve internetin kullanımında olumlu örnekler de yok değildir. İlkokul seviyesinde de öğrenme-öğretme sürecinde cep telefonu kullanımı ile ilgili olumlu durumlar ve süreçler öğretmenler tarafından uygulanabilir ve bu kapsamda problemler cep telefonu kullanımı düzeyinin azalacağı düşünülebilir.
2. Araştırmanın Ankara Çankaya’ da yapılmış olması, cep telefonu ve internet sahipliği konusunda yüksek verilere ulaşıldığı, kırsalda daha farklı verilere ulaşılabileceğini düşündürmüştür. Araştırma farklı bölgelerden verilerin kıyaslanabileceği bir örneklem ile genişletilebilir.
3. Araştırmada İlkokul öğrencilerinin problemler cep telefonu kullanımlarında velilerin etkisi görülmektedir. Bu kapsamda okullar ve rehberlik servisleri aileleri bu konuda bilgilendirici çalışmalar düzenleyebilir ve bu da ailelerin çocuklarının cep telefonu kullanımını düzenleme, kontrol etme davranışlarında etkili olabilir.

KAYNAKLAR

- Acier, D. & Kern, L. (2011). Problematic internet use: perceptions of addiction counsellors. *Computers & Education*, 56(4), 983-989.
- Akıllı, G. K. & Gezgin, DM (2016). Üniversite öğrencilerinin nomofobi düzeyleri ile farklı davranış örüntülerinin arasındaki ilişkilerin incelenmesi nomofobi düzeyleri ile üniversite öğrencilerinin farklı davranış kalıpları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 51-69.
- Akyürek, G., Kars, S. & Bumin, G. (2019). Üniversite öğrencilerinde cep telefonu kullanımı ile kimlik gelişimi arasındaki ilişkisi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 7(2), 85-90.
- Alan, H. F., Arnrich, B., Ersoy, C. & Cinaz, B. (2014). Sensor Log: A mobile data collection and annotation application. In *2014 22nd Signal Processing and Communications Applications Conference (SIU)*, 1375-1378
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 129-142.
- Ay, S. (2013). *İletişim araçları kullanımının yarattığı bağımlılığın sosyal izolasyon üzerindeki etkisi cep telefonu kullanıcıları üzerinde bir araştırma*. İdari Uzmanlık Tezi, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, İzmir.
- Ayas, A., Yılmaz, M. & Tekin, S. (2001). Öğretmen adaylarına radyoaktivite konusunun bilgisayar destekli öğretim yolu ile sunulması anlamı öğrenmeye katkısının değerlendirilmesi. *Yeni Binyılın Başında Türkiye’de Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, Bildiriler Kitabı*, 431-434.

- Bal, E. (2013). *Teknoloji çağında cep telefonu kullanım alışkanlıkları ve motivasyonlar: Selçuk Üniversitesi öğrencileri üzerine bir inceleme*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Baysal, Z. N., Şahenk, S. S. & Hazneci, Y. Ö. (2010). İlköğretim okulu düzeyinde öğrencilerin cep telefonlarına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Procedia Sosyal ve Davranış Bilimleri*, 2(2), 4279-4284.
- Belsey, B. (2006). Bullying. org: a learning journey. *Bulletin–Newfoundland and Labrador Teachers Association*, 49(4), 20.
- Bilim-Teknoloji, (2014). <https://www.bilim-teknoloji.com/cep-telefonunun-tarihsel-gelismisi-kronolojik/> adresinden erişilmiştir.
- Blanchard, A. L. & Henle, C. A. (2008). Correlates of different forms of cyberloafing: The role of norms and external locus of control. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 1067-1084.
- Bragazzi, N. L. & Del Puente, G. (2014). A proposal for including nomophobia in the new DSM-V. *Psychology Research and Behavior Management*, 7, 155.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive–behavioral measurement instrument. *Computers in human behavior*, 18(5), 553-575.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A. & Gürcan, A. (2007). Problemlı internet kullanımı ölçeğının geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 387-416.
- Cha, S. S. & Seo, B. K. (2018). Smartphone use and smartphone addiction in middle school students in Korea: Prevalence, social networking service, and game use. *Health psychology open*, 5(1) <https://doi.org/10.1177/2055102918755046>, 1-15.
- Comings, J. P. (1995). Literacy skill retention in adult students in developing countries. *International Journal of Educational Development*, 15(1), 37-45.
- Çakır, Ö., Ayas, T. & Horzum, M. B. (2011). Üniversite öğrencilerinin internet ve oyun bağımlılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2), 95-118.

- Çakır, Ö. & Oğuz, E. (2017). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 418-429.
- Çetin, F. H., Pamuk, M. & Donmuş, V. (2015). Ergenlerde problemli cep telefonu kullanımı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide internet bağımlılığının aracılık rolünün incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 22(1), 60-61.
- Demirci, K, Orhan, H. Demirtaş, A. Akpınar, A. & Sert, H. (2014). Validity and Reliability of the Turkish Version of the Smartphone Addiction Scale in a Younger Population. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 24(3), 226-234.
- Deniz, S., Yıldırım, E. A., & Çobanyıldız, M. (2014). Ergenlerde problemli mobil telefon kullanımı ile utangaçlık ve sosyal anksiyete ilişkisi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 1(1), 1.
- Dirik, K. (2016). *Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ile öz-güven arasındaki ilişkilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, U. & Tosun, N. İ. (2016). Lise öğrencilerinde problemli akıllı telefon kullanımının sosyal kaygı ve sosyal ağların kullanımına aracılık etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(22), 99-128.
- Dossey, L. (2014). FOMO, digital dementia, and our dangerous experiment. *Explore: The Journal of Science and Healing*, 10(2), 69-73.
- Durak, H. & Seferoğlu, S. S. (2018). Ortaokul öğrencilerinin akıllı telefon kullanımları ve bağımlılık düzeyleriyle ilgili unsurlar. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 1-23.
- Eğitim Dili, (2018). <https://www.egitimdili.com/teknolojinin-yararlari-nelerdir> adresinden erişilmiştir.
- Elhai, J. D., Dvorak, R. D., Levine, J. C. & Hall, B. J. (2017). Problematic smartphone use: a conceptual overview and systematic review of relations with anxiety and depression psychopathology. *Journal of affective disorders*, (207), 251-259. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2016.08.030> adresinden erişilmiştir.

- Engin, A. O., Özen, Ş. & Bayoğlu, V. (2009). Öğrencilerin okul öğrenme başarılarını etkileyen bazı temel değişkenler. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 1(3), 125-156.
- Erdem, H., Kalkın, G., Turen, U. & Deniz, M. (2016). The effects of no mobile phone phobia (nomofobi) on academic performance among undergraduate students. *Süleyman Demirel University The Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 21(3), 923-936.
- Erden, İ. O. (2017). Lise öğrencilerinin siber zorbalık davranışlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 4(1), 1-26.
- Erdur-Baker, Ö. & Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: siber zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (27), 31-42.
- Ergin, A., Uzun, U. S. & Bozkurt, İ., A. (2014). Lise öğrencilerinin cep telefonu kullanma davranışları ve cep telefonu hakkındaki görüşleri. *Dicle Tıp Dergisi*, 41(3), 542-547.
- Erkovan, K. (2015). *Akıllı cep telefonları kullanım örüntüleri: Üsküdar örneği*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ertem, F. (2006). *Cep telefonu kullanımının insan ilişkilerine etkisi*, Yüksek lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Everitt, B. J. & Robbins, T. W. (2013). From the ventral to the dorsal striatum: devolving views of their roles in drug addiction. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 37(9), 1946-1954.
- Finn, S. (1997). Origins of media exposure: Linking personality traits to TV, radio, print, and film use. *Communication research*, 24(5), 507-529.
- Genç, Z. (2010). Web 2.0 yeniliklerinin eğitimde kullanımı: Bir Facebook eğitim uygulama örneği. *Akademik Bilişim*, 10, 10-12.
- Gezgin, D. M., Şahin, Y. L. & Yıldırım, S. (2017). Sosyal ağ kullanıcıları arasında nomofobi yaygınlığının çeşitli faktörler açısından incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(1), 1-15.

- Gökçearsan, Ş. & Günbatır, M. S. (2012). Ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Gökler, M. E., Aydın, R., Ünal, E., & Metintaş, S. (2016). Sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeğinin Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 52-59.
- Gökkyer, N. & Doğan, B. (2016). İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 93-106.
- Griffiths, M. D. & Dancaster, I. (1995). The effect of type A personality on physiological arousal while playing computer games. *Addictive behaviors*, 20(4), 543-548.
- Gümüş, İ. & Örgen, C. (2015). Önlisans öğrencilerinin akıllı telefon kullanımlarının başarı ve harcama düzeylerine olası etkileri üzerine bir araştırma. *1st International Symposium on Critical and Analytical Thinking-ISCAT* kongresinde sunulan bildiri. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Güney, B. (2017). Dijital bağımlılığın dijital kültüre dönüşmesi: netlessfobi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(2), 207-213.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 100. Yıl Üniversitesi, Van.
- Hassan, A. A. (2017). *İletişim aracı olarak akıllı telefonlarda mobil internet kullanımının incelenmesi: Somali örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hoşgör, H., Tandoğan, Ö. & Gündüz-Hoşgör, D. (2017). Nomofobinin günlük akıllı telefon kullanım süresi ve okul başarısı üzerindeki etkisi: Sağlık personeli adayları örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(46), 573-595.
- ITU, 2017. International Telecommunication Union ICT facts and figures 2017. from <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/facts/default.aspx> sayfasından erişilmiştir.
- Kalkan, M. & Kaygusuz, C. (2013). *İnternet bağımlılığı: Sorunlar ve çözümler*. Ankara: Anı.

- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karaca, F. (2011). Teacher and student perceptions about technology use in an elementary school in Ankara. *Journal of Social Studies Education Research*, 2(2), 43-59.
- Keser, Ö. F. & Akdeniz, A. R. (2001). Öğrenme ortamı tasarımında mevcut durumun belirlenmesine yönelik bir çalışma. *Yeni Binyılın Başında*, 54-72.
- Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-6.
- Kim, D., Lee, Y., Lee, J., Nam, J. K. & Chung, Y. (2014). Development of Korean smart phone addiction proneness scale for youth. *PloS one*, 9(5), 1-15
- Kim, S. & Kim, R. (2002). A study of internet addiction: Status, causes, and remedies- focusing on the alienation factor - *International Journal of Human Ecology* , 3(1), 1-19
- King, A. L. S., Valença, A. M., Silva, A. C. O., Baczynski, T., Carvalho, M. R., ve Nardi, A. E. (2013). Nomophobia: Dependency on virtual environments or social phobia?. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 140-144.
- Koçak, H. (2011). Kablosuz iletişim ve internet teknolojilerindeki yeniliklerin toplumsal yaşama katkıları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153(153).
- Köknel, Ö. (1998). *Bağımlılık: alkol ve madde bağımlılığı*. İstanbul: Altın.
- Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: “Akıllı telefon (kolik)” üniversite gençliği. *Global Media Journal TR Sürümü*, 7(14), 328-359.
- Kwon, M., Kim, D. J., Cho, H. & Yang, S. (2013). The smartphone addiction scale: development and validation of a short version for adolescents. *PloS one*, 8(12), e83558.
- Lane, W. & Manner, C. (2011). The impact of personality traits on smartphone ownership and use. *International Journal of Business and Social Science*, 2(17).
- Lee, S. S., Kim, H. R., Kim, M. S., Park, S., Yoon, E. S., Park, S. H. & Kim, D. W. (2014). Influence of smartphone Wi-Fi signals on adipose-derived stem cells. *Journal of Craniofacial Surgery*, 25(5), 1902-1907.

- Lepp, A., Barkley, J. E., & Karpinski, A. C. (2015). The relationship between cell phone use and academic performance in a sample of US college students. *Sage Open*, 5(1), 2158244015573169, 1-9.
- Mert, A. & Özdemir, G. (2018). Yalnızlık duygusunun akıllı telefon bağımlılığına etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 88-107.
- Mohaç, G. (2015). *KKTC Mağusa Bölgesi'nde İlkokul öğrencilerinin bilgisayar oyun bağımlılığı ile obezite arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazi Mağusa.
- Morahan-Martin, J. & Schumacher, P. (2003). Loneliness and social uses of the Internet. *Computers in Human Behavior*, 19(6), 659-671.
- Noyan, C. O., Enez Darçın, A., Nurmedov, S., Yılmaz, O. & Dilbaz, N. (2015). Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin kısa formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16.
- Oktan, V. (2014). A characterization of self-injurious behavior among Turkish adolescents. *Psychological reports*, 115(3), 645-654.
- Öner, K. (2015). *Lise öğrencisi ergenlerde depresyon, internet bağımlılığı ve ilişkili faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Özcan, N. K. & Buzlu, S. (2007). Internet use and its relation with the psychosocial situation for a sample of university students. *CyberPsychology & Behavior*, 10(6), 767-772.
- Özdamar, K. (2001). *Temel örnekleme yöntemleri*. (A. Esin, C. Aydın ve Diğerleri Çev.), İstanbul: Literatür.
- Öztürk, M. F. & Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 101-120.
- Öztürk, U. C. (2015). Bağlantıda kalmak ya da kalmamak işte tüm korku bu: internetsiz kalma korkusu ve örgütsel yansımaları. *Journal of International Social Research*, 8(37), 629-638.

- Park, Y. & Chen, J. V. (2007). Akıllı telefonun yenilikçi kullanımının kabulü ve benimsenmesi. *Endüstriyel Yönetim ve Veri Sistemleri*, 107(9), 1349-1365.
- Pearson, C. & Hussain, Z. (2016). Smartphone addiction and associated psychological factors. Erişim: <https://derby.openrepository.com/handle/10545/621090> sayfasından erişilmiştir.
- Rosen, L., Carrier, L. M., Miller, A., Rokkum, J. & Ruiz, A. (2016). Sleeping with technology: cognitive, affective, and technology usage predictors of sleep problems among college students. *Sleep health*, 2(1), 49-56.
- Sarier, Y. (2016). Türkiye'de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 609-627.
- Shine, O. & Beak, S. (2013). The influence of adolescents smart phone addiction on aggression. *Korean Review of Crisis and Emergency Management*, 9(11), 345-362.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z. & Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4), 24-32
- Şata, M., Çelik, İ., Ertürk, Z. & Taş, U. E. (2016). Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin (ATBÖ) Türk lise öğrencileri için uyarlama çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 7(1), 156-169.
- Tarhan, T. (2013). *Ergenlerde depresyon düzeylerinin internet kullanım amaçları ve akademik başarı açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tekin, Ç. (2012). *Cep telefonu problemleri kullanım (PU) ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Tekin, C., Güneş, G. & Çolak, C. (2012). Cep telefonu problemleri kullanım (pu) ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Medicine Science*, 3(3), 1361-1381.
- Toğay, A., Akdur, T. E., Yetişken, İ. C. & Bilici, A. (2013). *Eğitim süreçlerinde sosyal ağların kullanımı: Bir MYO deneyimi*. XIV. Akademik Bilişim Konferansı'nda sunulmuş bildiri, 28-30.

- Torlak, Ö., Spillan, J. E. & Harcar, T. (2011). Young consumers' cell phone usage in developing market: the case of Turkish youth market. *Journal of Marketing Development and Competitiveness*, 5(3), 47-67.
- Türen, U., Erdem, H., & Kalkın, G. (2017). Mobil telefon yoksunluğu korkusu (nomofobi) yayılımı: Türkiye'den üniversite öğrencileri ve kamu çalışanları örnekleme. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1), 1-12
- Usta, E., Bozdoğan, A. E., & Yıldırım, K. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının internet kullanımına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 209-222.
- Uzgören, E., Şengür, A. G. M. & Yiğit, Ö. G. Ü. (2013). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu talebinde israfa yönelik davranışlarının analizi - Dumlupınar Üniversitesi öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 29-44.
- Ünal, M. H. (2015). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerinin belirlenmesi. Uzmanlık Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Yıldırım, S. & Kişioğlu, A. N. (2018). Teknolojinin getirdiği yeni hastalıklar: nomofobi, netlessfobi, fomo. *Medical Journal of Suleyman Demirel University*, 25(4), 473-480.
- Yıldız, M. (2006). Kamu siyasaları açısından cep telefonu teknolojisi ve mobil devlet. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi Dergisi*, 24(1), 241-263.
- Yılmaz, B. (2017). Ortaokul öğrencilerinin problemli cep telefonu kullanımlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 13(7), 109-128.
- Yılmaz, G., Şar, A. H., ve Civan, S. (2015). Ergenlerde mobil telefon bağımlılığı ile sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2(2), 20-37.

Yıldırım, C., Sumuer, E., Adnan, M. & Yıldırım, S. (2016). A growing fear: prevalence of nomophobia among Turkish college students. *Information Development*, 32(5), 1322-1331.

EKLER

Ek 1. Araştırma İzin Formu

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.9985232
Genel Araştırma İzni

22.05.2018

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü'ne)

İlgil: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2017/25 nolu Genelgesi.
b) 10/05/2018 Tarihli ve E.20482 sayılı yazınız.

Enstitünüz, Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Derya ALTAY'ın "İlkokul Öğrencilerinin Problemleri Cep Telefonu Kullanmalarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında uygulama talebi Müdürlüğümüze uygun görülmüş ve uygulamanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (2 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacağı sayıda yapılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (ed ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme (1) Şubesine gönderilmesini rica ederim.

Vefa BARDAKCI
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynık

Adres: Alparistan Türkesi cad. Emniyet Mah./A
Yenimahalle/ANKARA
Elektronik Adı: ankara.meb.gov.tr
e-posta: iletisim06@meb.gov.tr

Bilgi için: A.ARDA
Tel: 0 (312) 221 02 17
Faks: 0 (312) 221 02 16

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7d73-E532-3cdd-b4bb-8a97 koda ile teyit edilebilir.

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Öğrenci,

Bu araştırmanın amacı öğrencilerin cep telefonu kullanımına ilişkin görüşlerini belirtmektir. Çalışmaya katılarak ilgili taraflara ihtiyaçlarınızı karşılamaya yönelik önlemler geliştirmemize yardımcı olabilirsiniz. Lütfen tüm soruları yanıtladığınızdan emin olunuz. İlgi ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Danışman: Doç. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ

Derya ALTAY

İletişim: ozerbasm@gazi.edu.tr - derya.uu3@gmail.com

1.Cinsiyetiniz?	☐ Kız	☐ Erkek	
2.Sınıfınız?	☐ 3	☐ 4	
3.Velinizin öğrenim durumu?	☐ Okula gitmemiş ☐ Lise	☐ İlkokul ☐ Üniversite ☐ Ortaokul ☐ Lisansüstü	
4.Veliniz cep telefonu kullanımı hakkında ne kadar bilgi sahibidir?	☐ Benden daha fazla	☐ Benim kadar ☐ Benden daha	
5.Kendinizin, aile bireylerinizin ya da arkadaşlarınızın cep telefonunu hangi amaçla kullanıyorsunuz? (birden fazla işaretleyebilirsiniz.)	☐ Telefonla görüşme	☐ Oyun oynama	☐ Mesajlaşma
	☐ Alarm	☐ Müzik dinleme	☐ Haritaları Kullanma
	☐ Fotoğraf/ Video çekme	☐ Sosyal medya takibi	☐ Uygulamalar Yükleme
	☐ Bilgiye ulaşma/ araştırma	☐ Belge oluşturma/ belgeleri açma	
	☐ Diğer(Lütfen belirtiniz):.....		
6.Cep telefonu kullanım süreniz?	☐ Günden bir saatten az ☐ Günde iki saat ☐ Günde iki ile 4 saat arası ☐ Günde 4 saatten fazla	☐ Haftada bir saatten az ☐ Haftada bir iki saat ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz):.....	
7.Size ait bir cep telefonu var mı?	☐ Evet ☐ Hayır Eğer yanıtınız hayır ise diğer soruları cevaplamayınız.		
8.İlk cep telefonunuzu edindiğinizde yaşıınız kaçtı?	☐ 7'den küçük	☐ 7	☐ 8 ☐ 9 ☐ 10
9.Cep telefonunuz ile internete bağlıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır		
10.Cep telefonu ile internete bağlanma şekilleriniz nelerdir? (birden fazla işaretleyebilirsiniz.)	☐ İnternet paketim var ☐ Serbest internet erişim bölgelerinde (kafe vb.) ☐ Evimde/ tanıdıklarımın evinde kablosuz(wi-fi) ağ ile ☐ Diğer (lütfen belirtiniz):.....		

Ek 3. Problemlı Cep Telefonu Kullanım Ölçeği

PROBLEMLİ CEP TELEFONU KULLANIM ÖLÇEĞİ						
Aşağıdaki her bir maddeyi okuyunuz ve daha sonra her bir maddenin karşısındaki “Kesinlikle katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, ve “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerinden size uygun olan seçeneğe (X) işaretiyi yapınız.						
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Cep telefonumun kapalı olmasından hoşlanmam.					
2	Bir süre mesajlarımı kontrol etmeden ya da telefonuma bakmadan duramam.					
3	Cep telefonu kullanmazsam arkadaşlarım arasındaki olaylardan, gündemden ve sosyal hayattan geri kalırım.					
4	Cep telefonumu evde unuttuğumda çok üzülürüm.					
5	Cep telefonumu sürekli kontrol etme ihtiyacı hissederim.					
6	Uyanır uyanmaz cep telefonumu kontrol ederim.					
7	Birçok işimi cep telefonumla hallettiğim için telefonsuz hiçbir şey yapamam.					
8	Cep telefonumu kullanamadığım ortamlarda kendimi huzursuz hissederim.					
9	Cep telefonum sahip olduğum en değerli şey.					
10	Cep telefonu kullanımımın kaynaklanan el, bilek, parmak ağrıları var.					
11	Cep telefonu kullanımımın kaynaklanan bel, boyun ve sırt ağrıları var.					
12	Cep telefonumu uzun süre kullanmam nedeniyle gözlerimle ilgili sorun yaşarım.					
13	Cep telefonu kullanımımın kaynaklanan baş ağrıları var.					
14	Cep telefonu kullanımım yüzünden ödevlerimi aksattığım olur.					
15	Ailem, cep telefonunu daha az kullanmam konusunda beni sürekli uyarır.					
16	Cep telefonu kullanımım yüzünden ödevlerimi aksattığım olur.					
17	Cep telefonu kullanımımın dolaylı ailem tarafından cezalandırıldığım olur.					
18	Cep telefonu sorumluluklarımı aksatmama neden olur.					
19	Okulda yakalanmayacağımı düşündüğüm yerlerde cep telefonu kullandığım olur.					
20	Öğretmenlerime fark ettirmeden cep telefonu kullandığım olur.					
21	Okulda cep telefonu yasaklarına uymadığım olur.					
22	Derste cep telefonumu açık bıraktığım olur.					

Ek 4. Uygulama Yapılan Okullar Listesi

1	Turhan Feyzioğlu İlkokulu
2	Çankaya Kurtuluş İlkokulu
3	Çankaya İlkokulu
4	Ahmet Andiçen İlkokul
5	Süleyman Uyar İlkokulu
6	Süheyla Sıtkı Alp İlkokulu
7	Bahçelievler Nebahat Keskin İlkokulu
9	Yücetepe İlkokulu
10	Ulubatlı Hasan İlkokulu
11	Dedeman İlkokulu
12	Hamdullah Suphi İlkokulu
13	Rauf Orbay İlkokulu
14	Teğmen Kalmaz İlkokulu
15	Beytepe İlkokulu
16	Başkent Üniversitesi Özel Ayşeabla Okulları
17	Gazi Üniversitesi Vakfı Özel İlkokulu
18	İhsan Doğramacı Vakfı Özel Bilkent İlkokulu
19	MEV Koleji Özel Ankara İlkokulu
20	Özel Altınoran Mektebim İlkokulu
21	Özel ABC Koleji
22	Özel Ümitköy İlkokulu
23	Özel Çayyolu Bahçeşehir

Ek 5. Ölçek İzin Belgesi

Ölçek izni **Etiket ekle**

 Derya Altay 21.02.2018
Alıcılar: burcuyilmaz.mail

Merhaba Burcu Hocam,
Gazi Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği
bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. 2017
yılında geliştirmiş olduğunuz Problemlı Cep
Telefonu Kullanım Ölçeğini tez çalışmamda
izniniz olursa kullanmak istiyorum. Bu
konuda yardımcı olursanız çok memnun
olurum.

Saygılarımla...

NOT: Doç. Dr. Mehmet Arif Özerbaş hocanın tez öğrencisiyim.

 Burcu Yılmaz 21.02.2018
Alıcılar: ben

Merhaba

Kullanabilirsiniz hocam. Hocamıza da selamlar

GAZİLİ OLMAK AYRILICALIKTIR...